Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз • ШОАТТА, 7 май, 1977 шу. • № 55 (5722). • Мах 2 кап.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДАРА — ХАДДАНЗА ТIАХЬОЖАМ

Молларгlна партийни, советски, профсоюзни органаш дешал белгалкхоьккхача хlара эггара хьалха ю ше дерггlа хьана тlалийна гlулакх мишта чакхдоаккх хьаж. В. И. Ленина дуццхаза аьлад, тlалийна решени кхоачашъяра тlахьожам лоаттабара гlулакх партийни балха эггара лоархlамегlчарех долга. Из дош партийни организацешна шоай балха юкъелоттийе лоаттала дезилга белгалдаьккхад КПСС XXV съезде а.

Цу гlулакха лоархlам кхетабеш болча республикан партийни организацешна тlа-тlа дуккхаргlа терахь тlалийнар кхоачашдоага lалашдара. Цу дакъе укх тlехьарча хана ходдам болаш йола система лаьтт парте Грозненски горкомо. Дукхача хана дехн мах чубаха шlекош хьайдара дакъе тlехьаосам хьайоагlар Грозненга гlишлойоьш организацешн. Парте горкомо шерра вичие оарцагl а яьккха техкар цу дакъе йола кхоачамбоццараш, тlакхха шиъ бюро заседанешка, пленумашка корта бола решенеш тlа а йир, цул тlехьагlа уж кхоачашъяра хадденза тlахьожам а лоаттабир. Цох хьахинар хlана доаллам да: 1975 шерана лайкlача совхда гериле шоана дукхагlа — 140 эзар квадратни метр шlенош хьалдир.

Лоархlаме да моллагlча партийни, советски, профсоюзни органа дуьнл отталь дош шоай балха парторгаш тlулаехех хулийтаьта, цу хьакъехьа тlалийнар бецкхоелла кхоачашдеь даккхара шоай деррига кхочаьваш оарцагlаза хар. Цу дакъе дика, деттув белламе а «Старогрознефть» НГДУ, Грозненски швейно-производственни объединене, Сунженски района «Путь к коммунизму», Наурски района «Красное знамя» колхозаш, партийни комитеташ. Цар шоай коммунистий терхам даим экономически социальни вахарен эггара сагетагlа доаллача тlалеаттабу. Цар дlадехарах кхоачашдара шоаш решенеш тlалийча хана уж чакхъяара хан бекхтесхаме бола шаан белгалбоах. [illegible]

ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

Соакхарчуй дукхагlа

Дукха хи ма Шалински района «Искра» яха совхоз шlашаоlъедаа. Дика къахьегаш хьайоагlа цун барттайна коллектив оттлагlна шпатлетка укх шоллагlча шера, къахьста хьайбаш лелаедераш. Шурей дуьхи алсамдаккхаран из паччахьалкхенга дукхагlа доккаран хьалдарча кварталe районе хьржа кхинеча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар. Из бахьан долаш КПСС райкома, райисполкома царара кара тела Цlе байрахк а луш района Сийлен доска тlе бьыяр уж.

Къахьегама масарла ахi: а дакхьаь бодх беш хьабоатlа совхоза хьайбаш лелаераш укх шоллагlча кварталe. Ингтта, иза бетта 1316 центнер шура боаха езеш хиннача бит бетта 1317 центнер аьхар паччахьалкхенга. Хlьата из боахха уоснин ба.

[illegible]

Х. МАГОМЕТОВ.

Лакха мах баьб

[illegible]

Г. ЛУКЬЯНОВ.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМЕ

ТIЕХЬАБУСАРАШ ХУРГБОАЦАШ БОЛХ БЕ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЕИ НОВАТОРАШЕИ, СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРА ДАХА МА-ДОАГГIАРА НАКЪАДАХАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ДIАЙОЛАЬРАША ДАЬЧА ХЬАЙКАРАЛАХ

Нохч-Гlалгlай АССР производстве хьалха латтарашее новаторашеи, Октябра хьалхара социалистически яхь дlайолараша болхлоша, инженерашка, техникашка, гlуллакхерча нахага, Нохч-Гlалгlайчен берригача къахьегамхошка кхайкарал даьд КПСС ЦК къоабалдьь «Тlехьабусараш хургбоацаш болх бе» яха ростовчаний вочни хьалхаца, тlахьийхаб цул ларда тlа Сийлахь-боккхача Октябрьска социалистически революцие 60 шу дизара даха ма-доаггlара накъдалара. 1977 шерен бlарчача оттлагlча пятилетках шаш хьаал хьалха кхоачашъяра тlехьара социалистически яхь ехь а шарщ болхие ьаша.

Из тlахьехар «Сердало» газета тlа кеппеха бар 28 апреле, хlахьта город Грозне Ленински Октябрьски районий партийно-боахама активай собранешка хьал а дьиллабир.

КПСС обкомо бюрос къоабалдир Дона къахьегамхой сапна халкъа боахама деррига доакъошка «Тlехьабусараш хургбоацаш болх бе» яха денназаргlа социалистически яхь боарна тlахьийхача Нохч-Гlалгlайчен производстве хьалха латтарашеи новаторашеи дlалохадер.

Бюрос КПСС горкомашка, райкомашка, пахьаннарха партийни организацешка, обкомо проф, республика министерствашка, ведомстваш, халкъа боахама деррига доакъай предприятеш култаххой декхаройла баьб хlара предприяте, цехо, бригада, участка смена, бетта, квартальна, шера, бlарчача пятилетка алахашк кхоачашъелга lалашдергдола организационно-технически массово-политически мероприятеш оттий а чакхъюе а.

Республикански уйбоаши газеташа, телевидени радиовешани комитета тlадаллад гlоттий оагlонаш тlа, телевидени радио чу гlоалеш «Тlехьабусараш хургбоацаш болх бе», «Хlара балха дошо — дикаш Зама!» яхача доашагlа яхь лелоча производства новаторий, хьалха латтача коллективий балха опыт шерра дlахьовзийта.

СУРТА ТIА: укх дешача доагъара дlайийна баьлаш хьакха болабенний Назрановски совхоз-техникуме. Цига хьинара къахьегаш ба механизатораш Катиев Мохьмад-Сален, Галаев Махьмад-Гирей. Моцаеч доакъарал хьийтача хьайбаша дикае лакхаргьа шура.

И. ПЛИЕВА сурт.

№ 44 ЙОЛЧА ГОРЬКОВСКИ ХОРЖАМА ОКРУГЕ ГIОДЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМА КОМИССЕ СОСТАВ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

«Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара Положени» 37, 38, 39 статьяшка хьежжа Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо омам бу:

№ 44 йолча Горьковски хоржама округе гlодла Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара укх тайпара общественни организацей, общественни къахьегамхой коллективий вовкаш кхъе бола окружной хоржама комисси чlоагlъе:

Хоржама комиссе председатель Лисецкий Александр Анатольевич — «Грознефтегаз» межхдаьтта газови управлене № 4 йолча цеха болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара.

Хоржама комиссе председатела заместитель Хальдихороева Дурган Мусаевна — «Старогрознефть» межхдаьтта газе бовкхача управлене болхлой, lалашон отдела болхлой коллективагара.

Хоржама комиссе секретарь Гепденер Людмила Георгиевна — № 26 йолча юкъарча школа болхлой коллективагара.

ХОРЖАМА КОМИССЕ ЧЛЕНАШ:

Колесников Александр Викторович — «Союзавтоматстрой» Ерригсоюзни lалмапроизводственни объединене Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара;

Кузова Ираида Даниловна — «Старогрознефть» межхдаьтта газе бовкхача управлене тlоаланшка корлаеш хьаттаеча цеха болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара;

Маркова Людмила Ивановна — Старогрозненски бурудеттача балхай управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара;

Назаров Владимир Иванович — «Оргтехника» Грозненски производственни объединене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара;

Пономарева Вера Николаевна — Ленина орден лоаца «Грознефть» производственни объединене технологически транспорта Старогрозненски управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара;

Серднов Александр Васильевич — Ленина орден лоаца «Грознефть» производственни объединене [illegible] транспорта Ташкалински управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlуллакхерча нахагара.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.
г. Грозный.
1977 ш. 4 май.

Республика кхашка

Кхаша толлеш къахьегаш вахтьабоалар 1 Мае. [illegible] республика юрта бахахе болхлой. 30 апреле тlехьаонахо, план 90 процент кхоачаш я ег. 180 эзар гектар тlа бlаьстен культураш дlадийна яр.

Республике массарел хьалха бlаьстен культураш дlайийна баьлар Шалински района хьаха лелаераш, хlьата Наурски района — 90 процент, Грозненски — 97, Урус-Мартановски района хьаха лелаераша 96 процент кхоачашъе бьалаб бlаьстен юь культураш дlаера планаш.

Хlара хьажьосиш 26 эзар гектар тlа дlайийнад, план 74 процент кхоачаш а яд.

Дукха хlама дисадац из культура дlайийна хьаха Гудермески, Назрановски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шалински районий кхаш [illegible].

План 12 процент кхоачаш а ел, дуга 815 гектара тlа дlайийна гlаьзле механизаторий. Из культура кортторча дакъе Гудермесски Шелковской районашка кхаь. Совхоз хьаьвкха 800 гектар дукхагlа а лоаац укх шера дуга дlадургда 6600 гектара тlа.

Гонарыш дlадийна дисина Гудермесски, Назрановски, Шалински районашка.

Бахьаалараша хlаьхле 15,2 эзар гектар лаьтта дlалацад, дlадо дезачох 80 процент. Тlехьагlа хьувкхаш дола бахьааларий хlаьчкха тlехьагlа ххи а 1,5 эзар гектара тlа дlадо дезаш да.

Из культура дlайийна баьанаб Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Надтеречни, Шалкомсой районий механизаторашь.

Дlайийнача культурашта lуъыл дош ба хlацо кхаш дала дарон.

Х О А М

СССР Лакхехьарча Совета Къаний Совете № 671 йолча Старопромысловски хоржама округе гlодла депутат хоржара йола окружной хоржама комисси укх адресагlа я: КПСС Старопромысловски райком, шоллагlа этаж, телефон 905-32-31.

1975 шера 25 марта СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указо ма-яххара Къаний Совете хоржамаш дара йолча Старопромысловски хоржама округа юкъейоагlа город Грозне Старопромысловски район Надтеречни район.

Вежарий ЭдильхановгIар

Пятилетка хьалхалаттараш

Деррига а вкъе шу соагlа ха мара ма Ачхой-Мартановски районера «Урожайный» яха бьыадаараш велоху совхоз шlашагlъелла. Цхьабакъда, цу доашшеча хана дика гlа дlахьалхашакхьа бьыкхеб куй коллективо.

Пятилетка [illegible] хьалха шера [illegible] 5600 тонн [illegible] 7360 [illegible]

боадам. Юкъьанна укъхьах тракторе, берlа машина, тракторно-кхай-тlарча бригада цхьа кхьыгара помещени мара ахы хlама даьар. Контора, силалаш шар, тоьна бевар гонзачашн. Деррига а корда хьаде дезаш дар. Цхьабакъе, хьабоах хlарабена тlехьашкх балдхар лаьтта лелаераш. [illegible]

«Лермонтовский» совхоз свейдли кхееа волла, яхь республике куй хьалхахlа дахьаья а [illegible]

[illegible]

Ю. КУРСКИЕВ.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ КОМПЛЕКСНО ДЕЛАБЕ

Кхоачамбоацараш ловргдоаца хьал хьаде

Укх денoшка КПСС Назрановски райкома пленум хилар. Райoна коммунисташа шоай дийшар КПСС XXV съездан парте обкома V пленуман дӀалохарашца хьежжа идеологически болх комплексагӀа вӀаштӀехьбаккхарах дола дом.

Цу хьокъехьа доклад хьеча парте Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова белгалдаьккхар районе беш бола, организаторски политически болх тобар бахьан долаш 1976 шера продукцена реализаци кра план 100,2 процента кхоачашйир. Вурийтта предприятех цхьа кхьмашкахь ю завод мара йоцаш шоай задлех лоаргӀа ца яц.

Дикка кийсалаш хьайоагӀа райoна къахьегамхой укх шера хьалхарча квартале а. Продукцена реализаци кра план 104 процента гӀишлон-монтажни болхаш дара 100,2 процента кхоачашбьар. Шоай планаш лоаддахӀабир транспортникаш, кооператораш, наха бытовой гӀулакх лоаттадераш а. Октябра 60 шу дизара сийна шерра укх йоарвахь къахьегама социалистически хьалхара кхаьчадаь райoна промышленноста къахьегамхоша хьалхарча квартале лийрхӀечул тӀеҳ еза продукци 400 эзар сома мехьта я.

Цу дерригне бе боагӀа мел а бахь КПСС обкома Сийлен грамота а луш, республиканск Доска тӀа дӀаязйир район шолагӀа моттиг лаьцаре.

Райoна къахьегамхоша доакхал ду ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» завода коллективах. Хьалхарча квартала итогаш республикан хьалхара моттиге кара тела ЦӀе байракха лаьккхад ю.

Райoна совхозашка дика антус болаш чакхбаьккхай юбилейни шерара хьалхара квартал. Керттера хьайбей продукташ йоахара задлаш кхоачашбьай цар. Агротехническа дикачa хала бӀаьстие юкъера балдаш йостадаха гӀерташ бола совхоший ххаш лелаш раш а.

КПСС райкомо, шуй бороз махьанцарча партейни организацей деналн хӀара коммуниста хьанара дӀадра, наха интернациональни, патриотически, атеистически кхетам болара бола дикка тоабарах хьахнина хӀама да кх. Цу хьакъе белгалъяха маргӀалдаш «Электроинструмент» завода, «Октябра 40 шу» яхача совхоза, райпо, автотранспортни предприяте, хьунбоахама, маькхъеча завода партейни организацеш.

Района экономика, культура догӀайоалаеча карагӀдаьннчул бе боагӀа мах беш йолча парте райкома, аьлар докладчика, дикка гуш за бовхама кулгалдеча, культура хьалъеча, хадараш хьахоржеча, уж дӀа-юха иийсъеча, къахьегамхоша идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам дукха дала вӀаштӀехьаштта кхоачамбоацараш.

Парте райкомо, шуй промышленно-транспортни отдела дукхаза в тешаш райoна производствени коллективаш балхаха дувзадеинна тайп-тайпара дешаш, царех йоагӀаш йола решени тӀа а яйнай. Цхьабакъда, хӀанз а тӀехьа цхьа болча промышленни предприятеш гӀишлон организацеш идеологически болх. Партейни комитетo шийна беррига низ тӀабохийтаргба уж кхоачамбоацараш дӀадахара.

— Тха завода коллектив дикка лоархӀамо шийна хьалхашка латта производствени декхараш кхоачашдераш — аьлар ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» завода директора А. А. Мальсагова. Дукха хӀамаш хьал боалхаша доагӀаш дола къахьегамен бытовни хьалаш хьадара дарьхе а. Бакъда, уж тоалийна цхьа а докхкагӀа хила тарйоацарх, нагахьа сайна тха бадда цхьадола кхоачамбоацараш цо лийнаре.

Заводе дукха хувиалу кадраш. Аьха 1976 шера заводера дӀаваьнна 360 саг, вэза юха дьа а ийтӀ. Назране боашаш ба бакда хьашт бош йола токарей, литейщики гонзалхи нарвоадзаг шах. Из батьак долаш керда хьавийларах ломабе балаш отт тха. ТӀакха цу тайпара хӀаранега 300 сом ахча дӀадахийта дезаш хул. Цул согӀа цунна хьехара оборудовани, хьалаче къовставе, эша материалаш инструменти аза ма-еш. Сенна дувзадена да мах балхара дӀадувлара бахьана?

Из эттара хьаяха аьа доагӀа карощникашъеча заводах (директор нов. З. А. Даурбеков, парторганизаце секретарь нов. Ю. Ю. Тутгоев. Шерагара шераха шийн пленума кхоачеш ца беш хьайоагӀа из коллектив. Гуттаьа производства технологи телхаю, продукцеца йоахаш брак хулейт. Заводе вока я механически инженерни служба, дукха хувцалу кадраш, нормал тӀеҳ дукха эзаьа лоаттабе оборудовани, из аьа балхаш дӀа я хадем совнол хӀача яйду. Цу дерригнена боагӀаш бола тӀакъоажам учето делаш заводе. Цох доаццa цӀ хул предприятена в пачахьалкхена а. 1973 шера реконструкци яьтуд тӀехьагӀа хьалгӀе беххаш 11,3 миллион шортош дӀо па луш йоай коллектив кӀеата хьалхарча квартале план кхаьнол кӀезига тӀеҳ шера кхоачашьмнаь.

Вай деша бизал белктокӀам е борзаш дӀаьала декхарийла да партейни административни органацаш тайп-тайпара дулемаш дечарца лоаттабу къовсем къахьегама коллективашка а беш вӀаштӀехьдаккхаш гӀулакх, аьнна. Укх тӀаккьарча кхаь цера районе дулалеш кӀезиг да делерал согӀа дукхагӀа хиннад. Докладчика цӀенхаштта критика йир маниа чура гӀулакхий отдела, хьалгӀа образовани районни отдела, трикотажни фабрика, Гамурзиевски, Кантышевски, Яндырски, Насыр-Кортовски, Сурхахински, Плиевски юрта советашта, цхьонцадолча ххалаьал совнашта, депутатски постоянни, дьнца кульгех дола законодательство кхоачашдара тӀехьожам лоаттабеча коммиссеита цар шоай балха доккхий гӀалаташ дуьлийтарах. Цу дерригана чакхал ду идеологически болх цар мела вӀаштӀехьбаккхерах.

Парте райком, дикка тӀехьадаьча организацей кулгалхой, хьаьаннара парторганизацеи декхарийла я шийн декхар талмасте кхоачашдаь хиначе хӀара моттигех гӀулакх, тӀалхала гӀулакха хӀаравзр бакктоаяме а хетам кхоачашаргдола хьалаш хьале. Кхоачамбоацаршца къовсам лоаттабеча эттара хьалла шоаццара хьокхам гойта декхарийла ба кулгалхой.

Пленуме къамаьл дьна «Назрановский» совхоза парткома секретара Д. К. Путалина белгалдаьккхар шоай коллектив 7 ноябрь гӀаотташ ерриге планаш кхоачарде а шу чакхболаш хьайбий продукци цкхарем йоахарех 1978 шере рубежашка кхача а лаьрхӀад, аьнна. 117 процента кхоачашьбай совхоо шура йоахара плани, хӀабе дулх йоахарe — 115 процента. Хьайбаш дебалга тӀа-тӀа алсамволаш латт. ХӀара шере дукхагӀа кхаьккара чудахь бермат.

Цхьабакъда, йоал, из, партейни хазахи партейни организацеи балха цӀенхаштта кхоачамбоацараши дикка дисараш ха. Оаха хӀанз а кӀезига терко ю партейни мутӀафеш шердара. 1976 шера цхьа саг чура парте чаяналда хьарйоацаш. БоагӀача боаране оттабейн

ГӀУЛАКХАШЦА ТЕШАВЕШ ХИЛА БЕЗА КХЕТАМА БОЛХ

ПАРТЕ XXV съездо белгалъяьккхад чӀагӀаварча хьалашка наха юкъе беш бола беррига кхетама болх белгала тоабара, цунах хьабоала пайда лакхбара керттера наькъаш. Уж да наха идейно-политически а, къахьегама а нравственни а кхетам дукха болхлоша, ахархоша, гӀулакхерча наха шиттангӀа пятилетка декхараш цхьа кхоачашдара тӀехьа лоаттабеча хьинаргча къахьегамца ийдха, беза делабелга.

Керттера чуоацам ишта болаш дар укх денoшка КПСС МагӀалбика горкома аргӀаьарча пленуме хиина къамаьл. КПСС XXV съездо дӀадехеча тайпара идеологически балха эффективность, доьхьаро хьажаргдолча моттаьйта а доаллаш декхарийла делаш дийнаьга. Парторганизацешa цахадаш теркам лоаттабе беза дешаран теоретически боарам лакхбара а, коллективашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча нох боалача пайдана а, къахьегаман идейно-нравственни гӀулакхаш эргадоалаш тоабара а.

Къаьстта дукха кхоачамбоацараш да, белгалдаьккхар пленуме, вола интернациональни, патриотически, атеистически кхетам луча. Райoне хӀанз а нийслу националистически а шовинистически а оамалаш дӀахьназа, уж нахаре чакхъяха гӀерташ бола нах. Райoнерча къахьегамхой шоай доалаш хӀанз да цхьаболча дайтинча нахa практьара тӀабаьхкача кхача къамех болча хьехархоша, лораша, кхача специалисташца боккъо йоаца эцаш, кхьа гӀулакхаш лелахар.

Дукха эол а цу тайпара моттиган хилланий районе укх тӀехьарча хана а тӀехь. Масала дӀадахаача шера гӀий «Нагуниский» совхозе механизаторий курсашка деша вагӀаш воле 24 шу дахьнина Р. С. Янаьев кӀиллар махна веха а волаш № 18 йолча юкъерча школа хьехархой бакача цӀагӀа чувала гӀерташ. Ше чу ца вечеча, цхьацх уош цар сий доавеш, гӀор еш зевава из. Ишта, кхьча къамех йолча дьехаргӀоче кинотеатре лард тӀа хулиганство лелаьй хьалха КПСС член волаш хинавча «Луч» совхоза трактораста Х. Р. Ветергвева. Уж советски законех доагӀача тайпара бехктокхаме эзаб. Цу тайпара моттигаш хиннай Яндарче Алиабе, Инарке, кхийчаьа.

Лакара лаккар районе къахьегамхошта атеистически кхетам дуча а дӀадара замах юкедисача тохнарча сибрадгӀа вахарна тарлургдоахача тӀехьдикача гӀулакхашца къовсам лоаттабелга а. Бусалба дина тайп-тайпарча сентаех 10 согӀа тоаба а районе къаьйагӀа бола беш. Дьна тоабаешта керте латтараш, кхьайбола тӀехьдаьх гӀулакхаш хьаламьа йоарааш гӀерт къовсбараш а дийла юкъеэва, уж пионерски, комсомольски организацеиита юкъе на базийта, хьалсага боккъо ЮтеӀае, шарӀатан Ӏадатех цхьъаца наьха вахаре нийслу дола гӀулакхаш чакхдаьа, уж гӀалгӀай къамаш гӀулакхаш да эха кхетам наха юкъе дӀачӀоагӀбе.

Городе а районе а дукха моттиган нийслу инагӀа маькарий уйабеш маьре йолача йоӀах урдув доьллаш, школагӀа а кхолагӀа а саг йоалаш, дьна цӀейш на доагӀача тайпаре дезда гӀерташ, кхьайбола социалистически вахарна тардала йиш йоаца тӀехьдиса гӀулакхаш лелеош, аьнна дувцар пленуме «Ахкинчуртский» совхоза парткома секретаре М. Д. Цечоева, горисполкома председатель заместителя Н. Ф. Мордвиновас. Хьайбараша. Цу хьакъехьа белгалдаьккхача кхоечан бе маркаш доастача денойшка машинаш тӀа бутт тӀабола дӀай байракхаш а егӀе массаргахьа гӀоалай уж дӀа-хьа зекадеш хьаболча нах делалга. Цунах доккхий хатараш доалаш моттигаш е хиннай. Цул согӀа школашка деша хьа на боагӀаш цӀагӀа буе дукха а дешархой. Масала, маркаш доастаче дийнахьа №№ 17, 19, 14 йолча школашка деша на доагӀаш цӀагӀа йисадар 30—40 процент бераш.

Дешаргийта а цар дахьтаноашта а юкъе атеистически кхетам болара бола ледара делабелга гойт пхьаьхана а. Районерча цхьайолча школашка комсомолаш хила за йолча дешархох хӀара бархӀиех цаӀ мара комсомолец вац, зешта аьчча 14 процент. Вайнахьа къийгашта юкъе кхи а кӀезигагӀа ба уж.

Городе а партеено а дӀаяхача замах юхедисача гӀулакхашца, оамалашца къовсам лоаттабара херна, чоалахгӀен наха сий дешь бола даа юкъе а бадаш, комиссеш я. ЛерттӀа цар болх вӀаштӀехьбаьаккхача дукхалар да йиш а къьачаза замах гӀулакхаш вай ахара юкъера кӀезаь дӀададахарe. Цхьабакъда таххаалда юртий а городий а Советий исполкомашка цу комиссей болх боагӀача тайпара дика вӀаштӀехьбаккха делабиц.

КӀезига бац районе вай социалистически вахарна тардала йиш йоаца зуламе гӀулакхаш лелодераш а. Царех да базараш ярцй, къоалаш дерца атта баха гӀертилга, социалистически доалахьенна кулгаш тӀаккхувдаделга, кхаш ийделга, пачахьалкхен а партейни а дисциплина телхаелга, кара дахьачар бехктокхамеча гӀулакхаш шийна болча аьттонна пейда эца гӀертилга, кхьдараш. Цу тайпарча Ӏалаьмате вуламеча гӀулакхашца, пленуме дакъа лоацаш хиннараша белгал ма-даьккхара, боагӀача тайпара лара къовсам лоаттабац партейни, советски организацеш, административни органаша цу гӀулакхе оарцагӀъаьккхаш ерриге общественность.

Наха юкъе беча кхетама балхо юкъе хьакаро дакъа дийса декхарийла ба предприятеи, учреждений, боалхаший кулгалхой, специалисташ. Докладчина а пленуме къамаьлаш дьача «Малгобекский» совхоза парткома секретара Ю. И. Узиева, УБР бурильщика П. Ф. Горбовцева, кхыбараша а ма-аьлара, дукха кулгалхойи специалисташи бе къахьегамхошта идейно-политически кхетам луча доагӀача тайпара дакъа ца лоацаш, цар дешаш дикха, царех нах дӀакхетабе на доархӀабеш. къаьстта моттигерча къамадбараш я болаш. Царна юкъе ба Ахриева цӀерагӀча совхоза директор С. Букашев, Инаркерча юрта совета исполкома председатель М. Э. Картоев, МагӀалбикерча технологически транспорта управлене директор В. Н. Иванов, «Ингушский» совхоза директор нов. Цуров, ремстройуправлене начальник нов. Галаев, «Советский» совхоза директор нов. Костоев, цхьайолча школай директораш, дукхаж е кимбераш.

Берригача идейно-политически балха къаьстта боккхача лоархӀаме да хьакарча коммунистически къахьегамo ларда тӀа наха кхетам дулга. Из кхетам луча керттера форма я кердачр пятилетко цекхараш тоалашка кхоачашйдара. Октябра 60 шу луза цӀей сийлена белгалдаькхкара къахьегамхошта юкъе шерра баьржа социалистически эхь. Къахьегама нах кхетабара, социалистически эхьа формаш тоабара хетадаь дар «Малгобекнефть» НГДУ партийоме секретара Н. М. Моренас, ишта кхыбараша дахь къамаьлаш.

Беррига кхетама болх тоабара тӀаберзабь сощаш тӀейӀцар пленумо, хӀаьта ишта идеологически балха перспективни план а чӀоагӀйир.

Пленума балха дакъа а лацар къамаьл а дир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

А. ХАРСИЕВ,
тха собкор.

КПСС райкомий пленумашкара

Заводе къастар цеха начальника заместитель воля нов. Тутаев. ЛаьрххӀа дешара заведенеш яккхадаш вале а хьанар долаш коллектив доарӀашн хьанар беркан доло дика лакхаргволо ва, битте юкъера лаьрхӀача 250 сом ахча а яра. Из балхара дӀаралар тхзлача хайра цу йоашa йойха агӀинга, на саг йодае эдаш вола. Цу гӀулакхе дукха воа ахча, Ӏадамна гаьмна дӀаьена бола бе цо лаьрхӀара.

Иштта, балхара дӀаваьлар слесарь-ремонтник хиина нов. Мальсагов а. Саг йоалаш хьалхра декхар дӀатакхар дульа ехча дашкха вахар. Цу тайпара балхарь дӀа а ваьнна договоргӀа вахача шийна дехьа тӀаьга веза вайзар электрик хинна нов. Маматиев а.

ДӀахо нов. Мальсагова дийцар завода партейни организаце дӀавахча замах юхадисача ширдаьнна гӀулакхашца къовсам лоаттабера бечa балхах. Коллективе цхьаьа сгонемашта вӀаштӀехьеш, гулбале театраш, кино ух, каст-каста интернациональни доттагӀалах беседаш, дешаш чакхйоах, вӀашт цхьана кхь лелаша предприятех дуарха кхьча залкхей анкетани хула вӀашагӀкхетараш доттагӀале цӀейш сайна чакхдоаь.

Пленуме къамаьл дьна Насыр-Кортовски юрта Совета председателя У. Маслаурова, карагӀдаьннача завода партейни организацо секретара Ю. Тутгоева, «Октябра 40 шу» совхоза зоотехнике Я. Даурбекова, районни культура отдела заведующи М. Аушева, ВЛКСМ райкома секретаре Н. Мукольгова дийцар шоай балха тӀа карагӀдаьйнарех, наха юкъе кхетама болх беча цхьайтача ледарлоаш, кхоачамбоацараш дӀадаьхара шоаш де лархӀачох.

Пленума балха дакъалоацаш а къамаьл деш а хилар ЧИАССР Министрий Совета председатель нов. М. А. Киреев.

Идеологически болх тоабара тӀаберзабь боагӀаш бола сацам гӀанийцар пленумо.

А. САГОВ,
тха собкор.

Къехьарча райoнерча партейни организацей декхарех лаьца доклад хьача парте МагӀалбикх горкома хьалхарча секретара П. Г. Капкоева, пленуме къамаьлаш дьна коммунисташа къаьстта чӀоагӀа теркам тӀабохийташ дийцар райoнерча къахьегамхошта юкъе беча кхетама балхаца дола цӀенхаштта кхоачамбоацарех, сихагӀа уж дӀадахара в КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V Пленума решенешка хьежжа беррига идеологически болх тоабара а эшарах.

Берригача идейно-кхетама балха керттера за берригача къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбар, цар ненашка марксизмо-ленинизма уйлаш чӀоагӀъяр. Из декхар кхоачашдара лаьрхӀа в политически а экономически а дешара система. Райoнерча партейни организацешта дикка болх чакхбаьккхар цу хьокъехьара КПСС ЦК конаша хьежже политически а экономически а дешар тоадара.

Цунца цхьана, докладчика, пленуме къамаьлаш дьача коммунисташа наьах еча заводa мастера Ф. Чахкиевас, ВЛКСМ горкома хьалхарча секретара Р. Бузуртанова, кхыбараша белгал ма-даькхара, дукха политически а экономически а дешара школаш я дешар леррттӀа вӀаштӀехьдаьккхаьа, дешаш бараш гуттара вӀожита тӀеболаш лозача идейно-теоретически боарамe занятеш чакхйоахаш. «теоретически дешаш къахьегама коллективашта хьалхашка латтача декхарашца доагӀача тайпара цу хувзаш.

Уж кхоачамбоацараш ле кирпичаш еча завода, горпромтроесте. Ахриева цӀерагӀча совхоза, кхыболча предприятей коллективашка. Экономически дешар лерттӀа вӀаштӀехьдаккхара деша лерттӀа йоахко еш бац «Луч» совхоза директор С. Х. Хамзоев, автотранспортни предприяте директор А. М. Коригов, Вознесенскерча газ чакхйоаккхача завода директор И. В. Максимов, ишта кхыбола кулгалхой а.

Пленумо белгалдаьккхар кулгалхой, специалистий, болхлой политически а экономически а дешар партейни организацеш

ТУРКМЕНСКИ ССР. Анналн-агӀа — шутта беза ше шийн йоакх Марийски области Байрам — Алийски райoна «Тезе-Ел» (Керда някъ) цӀи йолча колхоза председатель хиннача, Социалистически Къахьегама Турпалхочун, Ленина а кхин ЦӀеча Байракха а ордений кавалерац Сапаров Анналех цу юртахоша.

Дукха шераш даьннад «Тезе Ел» яхача колхозо «вахара путевка» яйцача хана дениз. Довзаргдоацаш хувцаденнад юрта сибат, колхозникий вахара гӀулакхаш.

ХӀанз боамбий лелабераш доалахьа я вай ханара машинаш, хьалхале делаю агротехника, боахама кулгалдеш бе дашкера дешара зайдена ека говзанчаш.

ХӀара шу массана доал совбуьлуш ба колхоза лу йойла. ХӀанз цун лаьттан тӀа я лаьхь школа, 10 тика, больница, культура ЦӀа, 5 кинотеатр, берий беш, кхьйн. БӀаьнел соцагӀа болча колхозникий дахача доалахь я машенаш.

Укх шера 7 000 тонн боамба хула лаьрхӀад къахьегамхоша. ДӀадахача шера баьккхачул 110 тонн дукхагӀа.

СУРТА ТӀА: А. Сапаров механизаторашца къамаьл деш вола. Колхоза ветеран каст-каста ух йоаллаш цхьацца, мастерскиешка. Шийн баьхе йоаккха опыт къонахара дӀалуш хул из.

К. НАЗАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьа яздаьчох шоздагӀа а

Шек ма-хила, Хидиров

«Сердало» дешархоша дагабоагӀаш хила аьа дӀадаьнна шера газета тӀа, копатека «Иштта ва-кх со, Хидиров» яха рейдови бригада критически материал.

Керттерча даьше цу тӀа дувцар «Лоамий ӀуйрӀ» яхача кафе буфетчика Хидиров Хаматхана советски торговле боккъонаш телха а еш лелаьйча вӀрачача гӀулакхах.

Фуд хариданахьаьна торговле болхло меттаводлавара Наьсаре райпо кулгалхоша дьр?

Хьалаьа а белгала дьагӀа райпо а «Общепита» а кулгалхоша цу гӀулакха хайоа хӀама дьь ца хилар.

Наьсаре райпо председателе нов. В. З. Акиьгова редакце цӀерагӀа дайтача письмо тӀа яьнна:

«Советски торговле боккъонаш вӀашхектте телхараш Хидиров Хаматхана боагӀаш бола бехк баьб, кхь бетта буфетера дӀа а ваьккха «Общепита» складе грузчикалла вала ба, хьожаваьа». Наьсаре райпо «Общепита» бухгалтере Чамурзиева Лидас редакцена еннача справка тӀа яьнад: «...Сменни буфетчик Хидиров Хаматхан 1977 шера 5 январа деиз 21 январага кхаччалца профотпуске хиннай (1977 шера 5 январе даьц № 1 йолча распоряжене тӀара).

1977 шера 1 февраля деша 24 мартаге кхаччалца «Общепита» складе грузчик волаш бола баьб.

1977 шера 22 марта яьча № 21 йолча распоряженех «Лоамий ӀуйрӀ» яхача буфета заведующаьла ваьнйтаа».

Цу документо яьхачох, дийна бетта а болх баьбаш Хидирова склада грузчик волаш. Шоаш бейх белх бьаза дӀатоиха из вале райпо кулгалхоша буфетчик хиннача Хидирова буфета заводиуш вы. Кхеталеш, даи райпо Правлене яьча решени тӀара пхьаьхха а: «Общепита» объединене буфетчик Хидиров Сулейма Хаматхан белхари дӀавохха ворӀар, — дошлад цу тӀа, — райсовета исполкома боккъо йоацаш кафе чу къарахь доаварах, надаа оаша хиларах, къахьегама дисциплина телхаврах. Цхьабакъда цун долаш тешийташ «Общепита» местни комитет из дӀаваьккхара духьала хилари тӀерала а даьн, складе ийх бетта грузчикалла болх бе хьожаваьа ко...

Оаха кхетадечох духьала кхьан хӀанзел — шорта болабу малар шеща мах бош хиларах райпо системера дӀавоацкха воагӀар нов. Хидиров. ХӀаьта воагӀача маьлха «Экстра» ахача къарахьа ко сен сом соп дааккхари райпопе бригадо оттаьь ишташ вттӀаь Ӏохкевсари, кхьайола цун куц доаца гӀулакхаш хьайцача торговле учреждениеште юкеита а йиш цар из. ХӀаьта Хаматхан, хьагучох, дайнаха салаш ме-хила дара: «ГӀаш бедаро хиф ма мара» боаш дӀатӀазаргболаш вац. Цун даьла «хьал-торговле законахнул а чӀоагӀагӀа бола кхоьо» дуита шо иалав хайта декхарийла берашa. Лоаяне аьча, шек ма хила хьа, Хидиров! ФуннагӀа Ӏа дарх райпо кулгалхоша къахетам бергба цьоа.

М. ТОЧИЕВ, Наьсаре района госторгинспекце штате воаца инспектор; М. КОСТОЕВ, Наьсаре райисполкома торговлена болча комиссе член; А. САГОВ, «Сердало» газете собкор.

ӀИЛМЕИ ДЫН

БУСАЛБА ДЫН ЦӀЕЙШИ ОБРЯДАШИ

ДАКЪА-ЛАМАЗ ДЕЧА ХАНА

Р. МАВЛЮТОВ,
философски Ӏилмий кандидат

Бусалба саг валарца, дӀаволларца, дагалаьца бӀесаш ярда ювахена йола обрядаш — уж, ма-дарра аьча, дын-исламa хьехамо цхьана чулаьца хӀанаш да. Цун керттера кхетамаш тӀара деррига вахар — кхояла доагӀаргдолча къаматдоана кийча елеш эттара доархӀамо воаь — саг «хана йола» бусамера «массаеярча» бусаме тӀоагӀен хиларах латт. «Халаш гаргагӀара вахар — самукъа дакхаре доазаре долтам, «гаргтара вахар — саӀехан бера лелаш мара доацилга» — йоах КъорӀа тӀа (57-гӀа сура, 19-гӀен 20-гӀен аятеш). «Къематден чура» вахар дуьтта тӀа саго йоаккхача хиллеш нийсача дунна цеко йоалаш тоалашагӀен доархӀамаш хиларах йола из шах йоаллаш я «вокх дунен чу вахар» юхахена йола бусалба дын обрядаш. Долла хӀама бе къоаша теркалахи оттаьь а уж, царна юкъера моллагӀа а мел лоадамбоадаш дале а, дакъа кийчдарна, дӀадолла дӀадахьарца, дӀадолла моттиг кийчьярца, дӀадоллиарца, вехачу саг доганохара еча Ӏамалешца дувзаденна дола хӀамаш дын ӀаьдалагӀа нийсдаь хьоттадаь ха. Вешта, бусалба наха хетачунга лаьахь, цу хьалашка лоадамбоаш хӀамаш да е дац, хала йиш а ца, тӀӀазар дергла «дехье бертӀа тӀа» вохийтачов нетуел, хӀанз а сухазакьарча барка тӀа бусарашта а.

ТӀеххьарча хаьакъа врозоххаш воле дойна саг мишта духача деза, шерш мишта тӀакьорчада деза, мишта кийче веза, цӀагӀара арa мишта воккхаргва, дӀа мишта хьорга, каша Ӏочу мишта вулларгва, малсаг, кхалсаг, воккха хинар, зӀамигa вар дӀа мишта волларгва, нагахьа санна кхы тайна ды болаш хинна бусалба къоцахчул сесаг елча фу де деза, кхьдараш дувцаш йола уж Ӏалеьмате дукха ислама правилаш хьехамаш дагадоагӀаргдаш ше беррига а цу гӀайгӀанеча тӀулакха дӀаевлинеча сага мара. Цу тайпара «специалисташ» чӀоагӀагӀа доаттен бе, хӀинц аьча. дулаьал укхаза эттара чӀоагӀагӀа хера дина хьехамашх харцахьа бакхар. ХӀаьта к, белгалдаккхса доагӀа, вай михкарча ислам биржача районашка къьлара обрадаш саллара боча хетаме кхоачашбеня барш тӀа-тӀа кӀезигдуш хилар. Цхьабакъда хӀанз мишта тӀахкуаш бараштa чӀоагӀа гӀа хьанег долаш гӀулакх да из — хӀанз а тӀехь дукха моттигаш нийслу хӀаманта тӀахкуш беза нах дакъа дӀадоьлара эна дуӀаш де хоа дошта ахаш юкъегӀерташ. Цареш керттердар — шоаш даьна «гӀулакхах» бизза мах бакхар. хӀаьта обрядаш нийса кхоачашъйцар дьица — из хьа лоархӀаме а дац.

Цу тайпара, бусалба сага бара хана дыиз дет чу йоссаю кхоэна доагӀаргдолча «къематден чу» даха хӀара даьла дениа кийчвала везаш хиларад йола уйла, шийн еррига оамалаш деррига къахьегама, дукхаха эмоциональни гӀулакхаш «хинна йолча бусамера» вахахза ца воалаш дӀавахара еча кийчон этапаш санна мара ца лархӀа Ӏомеву из (цхьайолча обилнашка геттара чӀоагӀа теркам тӀа а бохийташ). АллахӀа мара хоаш яц «къематден чу» гӀоргвола за, садьат, минут. «Юха воагӀаргвоацаш хьоча ваькъа» дани еча кийчоваша, кхетадеш ма-дарра, дыннах тешаш волчоа дет чу йоссаю лаьттан тӀа хьега къа кӀезига лоархӀам болаш, вохар цхьана хьисапе доацаш, мел фуннагӀа даладича а деш доацар хетам йола уйла. ДагадоххарагӀа аьча, бусалба наха юкъе чӀоагӀа дӀаьржа я къона волча хена, кхы а дикагӀа — бер долча хана: саго «къа тӀа доацача» хана вайар ираз лоархӀаш йолу уйла, цу хана аьттув дукхагӀа ба цуи «кӀал гӀолла доллаш хин а... шта тӀадувзар — даьра а, дола йолча сомий бешамашка» ийсвалара (КъорӀа, 3-гӀа сура, 197-гӀа аят, 22-гӀа сура, 23-гӀа аят; 98-гӀа сура, 7-гӀа аят).

Дьна тешаш бола хӀаманара бараш, кхетадеш ма-дарра, моастта лоранка гӀулакх из дайташ бац, вешта цар духовни хьехарчаша а — моллаши имамашен — воакхьаргe цу дерриа цу гӀулакха. ХӀаьта а, йоал цар, халача лазарах цамогаш уллачов луӀа де хоаш вола саг веханза варгвац, кхы а дикагӀа да — КъорӀа деша лоар ийхача. Цу хана къаьсттхаьста лаьтташ сурамш дийна ца Ӏош, цхьаза бӀарча къорӀа а дайне чакхдоаккх. Ӏадама саго цхьайолча ханашка вала воаллаш уллачов юхе гулбенабарашта а маьа хургйола дуӀош ду. Цар керттера маӀан тӀатехан тӀерадаьккхан дукха хӀама доацаш укх тайпара да: бусалба саг даьлах кхераш, къа тӀадоацаш валар дукха АллахӀа хьалхашка цхьа деррига декхараш дизза кхоачашдеш хила веза. ХӀаьта уж нохочо шийн деррига низам, е изоха тороведа юкедисараш валара еча уйлаш дахийта доагӀа. Уйлашта цу тайпара лостам баларо вахарцарча беанах воних саг, цудулба лазарах мукъа валара, шийн деррига низам ше верзаве оарцагӀдахара цунна воакъостал а дац.

Сеувзаш уллачоа е венначов юхе КъорӀа тӀара сура — «ясин» деш. Из цӀа — йа-мисану», вешта Ӏарбий меттала маӀан дича: «ХӀай саг!» аха дош лоацдаь уллачоа лоархӀаш а. Далла Ӏамал еча дуккхачар йоах, — из — АллахӀа «Ӏочу-доссадаьча» книжка дет да. Цу сура ххачох, дьахах кхерашга хиинарашта алсамален хоавеш лургьа, хӀаьта дьахах ца тешаш хинарашта — жожагӀатен Ӏазапе лоаттабергба, хӀаьта ма-дарра аьча, уж массазара, КъорӀа тӀара дукха хьйраш а санна бола, дын-мистически стихаш я.

Венна саг лучаваь а мерча тӀадийха а хьаничуа тӀехьагӀа цунна йосте къаьстта шийн тайпара дуӀа — дакъа-ламаз дусалат алмаут, тӀаккха юха а КъорӀа деш. Цу хана чӀоагӀа цӀогӀарча а деттаж белхалга, Ӏинадаш ушмаш дела къолбаадеш дац. ХӀаьта а, Малхболеш цхьадолча мехкашка хӀанз а болаш ба лаьрххӀа тавзета белхаш бола нах. Дукхаза а чуххьахьарча оагӀорахьа мерчех дӀатег КъорӀа тӀара хьаьнзаьь аятам тӀадола къьхатнагаш Бусалба саго шийн кулгаца деррига КъорӀа хьатӀа а язйиш, ше вечча шийла яз ламьта чу дала аьле васкет деш а хул моттигаш. Из «дын Ӏамах яра гӀулакх» венначунга барт хатта доагӀаргдолча» Някири Мункари яхача малайкашка ды болаш вахах па лархӀийтар духьа деш да.

Венна саг парна тӀа а ваьле геттара сиха дӀахьу дӀаволларгволча меттига, каша гаргакхоачача хана мара тӀа дацӀ па беш. гӀийла закар а доакхаш. Кашмашка хьалхаьнаьчул тӀехьагӀа, дакъа йӀша болза нах каш тӀа хӀаьхачалехьа кхоаза Ӏоттаю парна. Из деррига венначунга бисараш «гӀехьа на хьехийтар духьаь» деш да. Укхаза шарьа гуш да ислам юкъедалале хьалхагӀа хиннача дьинех кеса гӀулакхаш.

ШарӀато могадаш тавзета даар-мийар оов тӀехдаьжха уттадела, боарзаш тоадела, каш тӀа зерттане чургаш дувгӀила. Къаьстта а могадаш ца хьалах ламазаш деш зерате ухана йола моттиг елга. (Исламa хьехамо тӀадожадь уж декхараш — шерадха на а деш, из дьо дӀабаьржача ерраганча районашка масала а хиннай, вешта цхьашиналъаьа хӀанз а тӀехьа йолаш а к, «еза моттиг» — моашта уваьгӀено а гӀулакхийка ваар дехаш дьнах тешаш бола нах зерате аха доле Ӏалашe нах, военачальникаш, дьнбаьна болаш «йазаг оверна», кхьбараш дӀабеша болча каьаш).

Дакъа-ламазо — джаназо, тавзета баьнкача дьнах тешараша юха а дагадохийт, цар вахар — шоай ца хьатӀамхочарга хьежжьга хилар. «Йа даьлла, — йоах цу ламазо, — тхоах Ӏайха наха витачов дын-ислама вахар а тхоах Ӏайха Ӏоажал еначов дын чу волаш вахар а далахь». Цунах шарьа хьегуш да, «хьча дунен тӀа дӀаваьхачоа гештдар» дехаш деш да аьннa хетам дола из ламаз, ма-дарра аьча, шоай массазарча гӀулакхашка дийнача наха дицадар дехаш хилар, цхьабакъда йоаьмала сахьат хьатӀеоттахьлла йолча хана уж АллахӀа тешаме ла а болаш бусаргболаш.

Цу гӀулакха лаьрхӀа я венар датаволхара еш йола обрядаш Ӏамалаши. Вешар дагавеха еьцаш болча кхоалагӀча, ворхӀлагӀча, пхьаъ тхеаалагӀча, хӀаьта ишта шу дузача а (цхьацца йолча моттигашка бӀаьлагӀча дийнахьа а, хагадоххарагӀа аьча, шарӀато оттадаь дац) бийсана лоархӀар, бакъдар аьча, венар лархӀарна, дунен тӀа вахаш цо даь дика гӀулакхаш дагадохарна, уж хоастадарех дӀахо лелада дарех дувзалении хӀама долаш дац. Керттера даьче цига хьувзараш веннача тӀехьагӀа хиа дийнадорта дьная хетаро дет чу йоссаш бола дын яьса уйлаш я. Бусалба саг вахача хана ше цa деш дика хӀама хиларах кхераш, фуннагӀа дале а АллахӀа на тоар даь хӀараш ламазаш кхоачаш ца лиина хиларах мара. Шийн ерригача торонех боккъонца долаш дола вахар чӀоагӀаара его пайда эца безаш хиларах, вешачуа тӀехьагӀара цул вахар сацала а ца доалаш лаьттан тӀа, цун гӀулакхашна дуевш хиларах йола — чоарга суманий уйла тӀаздаш исламо. Ше даьча, наха нохдитача дикача гӀулакхашна лархӀаш цо бусалба саг ирза долаш. АллахӀага лацурагӀаш хиларца, цо ахар деш вола дув дай хиларца лоархӀ.

Цу тайпара, дьин хургйоле алсамале — Джаннет (боккъонца долча маӀанагӀа «сомий беш») кийчьяй даьла эгӀаз ца вонарашта, дьахах кхераш хинарашта. Юкъе гӀолла Ӏододаш хьестара доагӀа шийла хий а долаш йоле сомий беш санна юшаш йолча алсамаленах (эттара дукхагӀа боккъонца шитта юц из КъорӀа тӀа) йола уйла, юхо йоашаш, дег чу йоссаьйй шийлача фегех хиген сатувсаш кхохкаеннача яьсача екъача аренашка баьлача нахага хинача саготоно. Бакъдар аьча, цу гаьнарча ханашка бусалба дына лургъя аьла из алсамале безам тӀагӀоргболш хиннай. Цхьабакъда цу сурташа лерттӀа уйла йолаш волча сага, безам тӀаоже тамаш я. ТӀаккха геттара миска хул из вай ханарча сага гарга. Хьаьво, дего беш йола боах укказа бацбалийтаб. Бусалба дын алсамален чу ца е музыка а, е искусство а, алсамале кхоачаьр деррига гӀулакхашта тӀеравальккхаш, къахьегамахи йоакхонахи мукъавайтаб. Сага вӀаштӀехьча вахарца тардала йиш йолаш дий цу тайпара хьал?

ХӀаьта жожагӀатарча таӀазарех лаьца аьча, уж деррига дынаша массаза а яххача тайпара цӀерца, доалабаьча кӀувиала, кынчерца деш да. КӀор хина даьга цӀокa «къахетамеча» АллахӀо кердачунца хувц-къвош тӀадолчов дӀахо а Ӏазаш ходалийтар духьа. Уж Ӏазамаш мел йаьхача хана тӀаллаттаргда яхача деша уйла цхьан нога тӀа ягӀа мегадаш юкъерча бӀаьмтеренашкарча схоласташта. ХӀаьзарча цхьаболча Ӏелама наиз, АллахӀа 99 эпитетах цаӀ — Ӏимерзал (е-къахетамал) белгал а йоакххаш, йоах, къанош дай бусалба чах миссаза а бохкаргбац жожагӀате. Цу гӀулакха Мухьмад-пайхамаро гӀо дергхиларга договох цар.

Теркале мегаргдолаш да, эхь хетар, тоам ца хетар, векке валар санна дола, сага кхетам балара гӀулакха доккха маӀан долаш, сага боккъонца бӀокъомабеш дола таӀазараш цар реестра юкъе вӀалла хьохадеш а ца хилар. Ислама этически арсенал яьсса еце а, тоьал миска е. Сага сайдара цунна дӀаза, боккъонца йоакхостал да дезача метте ислами цунна могаду АллахӀагара къахетам бехарца, «цӀенвеш» дуӀаш дарца, марха кхабарца, сагӀаш дарца шийна геннт дайтилга, къановех мукъавалга. Сага духовни, моральни хьалара, цу даькъерча цун творчествана йоттеа исламо хьаувттаду аха дьцара хьинар: тӀатеӀӀа ламазаш делга, цӀенача дет тӀара марха кхоабила, киньарча сагӀийна хӀама телга, даьла духьа сагӀаш делга.

Къинах лаьна хьаде хӀама дац ислама тӀа аьнна, цудухьа боккъонца дот тийша а волаш унзаре суа йолча дийнахьа «идеаш нийсьиа вагӀачова хьаьахашка ше цӀено ва аьна шийх ала йиш йолаш вац цхьаккха а бусалба саг. Духхьал цу дийнахьа боккъонца къастаргйолаш я йоах мичча хана а лаьттан тӀа баьхача бер-

МЕХКДАЬТТА АЛСАМДАХАРА ТОРОНАШ

ДIадахача шера вай мехка мехкдаьтта даккхар (газоан конденсат юкъа а болаш) 520 миллион тоннега дIакхаьчад. Йиттлгачу пхийшеран чаккхенгахь и хурга 620 — 640 миллион тонн. Фу бахьана долаш кхиттал даккхуреш мехкдаьтта даккхар? АПН корреспондента дийна хаттарш даха ду СССР мехкдаьтта промышленностан министран заместителе Талыпов Давидана.

— Эттара хьалха-даха ното кийцад тхоай беттала баца, — ца хаддаш дегIайхаш хилар. Алхьа дIадахача цхьаьна шера гуччанний мехкдаьттен тазн Иоваьлла аттара моттигаш. Царех корттера ю а Малхбузен СибарегIе — мехка йоккагIа йола мехкдаьтта доаккха район. Хьера шера доацха-мехкдаьтта уккаш 30 миллион тонн совдуйларца тегда ди даргIа 1980 шера Малхбузен СибарегIара доаккар 310 миллион тоннага дIакхоачаргхьарах. Мехкдаьтта даккхар Iадаьйна сиха дегIаух Коми АССР-е, Удмурте, Пермски, Оренбургски областашка, Мангышлак яха ахгIайрен тIа, ГурьегIа. Мехкдаьтта кердача, районашка хоача доагор даккхар алсамдалара торопаш ду.

Шоай лоархIам кIезигагIа хиллйтац Татарерча, Куйбышевски областерча, Туркменерча, КъилбаседаКавказерча, Азербайджанерча мехкдаьтта доадлаха моттигаша а.

Къастта лоархIаш болаш дег тхона хIоздле, а мехкдаьттен тазн луш йола массеха моттиг гучаьнна Малхбоален СибарегIе. Иштта дукхагIа йолчо а йолаьй шельфоши, къаьстта Каспийски форда тIа йолчарна, геолого - поиски балхаш хара.

Доакха мезан долаш хIана ди мехкдаьтта доаккхар йола техника а технологи а эргайоаккхаш йоар. Масала, хьалхарга вай лаьттан тIоаваштара хьалхоса мехкдаьтта совдоаккара гIулакх. Цу тIоавешла шай чуудейташ йола метод балха юкъе йоалано торо дуйлт мехкдаьтта дукхагIа хьалхоса. Иштта дукхагIа пайда оаш баьнгаб мехкдаьтта доаккхараш тIоавашкара давлени искусственни хьисапе лоаттаер а, тайп-тайпара химически реагенташ тоха шай тIоавешка чуйгитар а. Таза чуйжаш мехкдаьтта хьалхозер а, иа а дIайра хай чухомар а сиина йолча прогрессивни лакха эффекти луш йолча методех. Доккъа мехкдаьтта доадлача зайзой ена моттигашка а дергатда тIоаваштa а йовцальа йогIаш а йош, из хьалхозар пайдане гIулакх да.

Цар а кхыча гIулакхаша а новкъостал ду мехкдаьтта тIоавешкара дIрита бедал хьаехара.

Дукха керладарш юкъе кхувл сдааьжинашта бурув тохар аттача даккхара а.

Дай-мехка индустре мехкдаьтта тохкаршт йу доаккхараштоа лаьрхIа дIа-юха яхьа а, зIамагача, йокхача блокех монтаж е а йиш йолаш керда, иза йола установкаш. Даккхара хьокхаш лу турбобурааш, геттара чIоагIача материалех даь долотааш ярахш. Иштта хьаеш а тохдаш а ч шоашта юкъе 5 эзар метр кIоарга буруш тохараш а йола, оборудованеш, форда бузера мехкдаьтта моттигаш карараштара эша къаьстта йола технически машинаш. ГIоаргIе 300 — 400 метр шорал чудоашаш бурув тоха торо луш йола метод а я балха юкъе оаш. Цунца торо хургья хьалха дьал ца ооьлуш тIоавешта юкъе диса мехкдаьтта хьаддаккха. Из метод юкъе йоалар бадаш доаш Малхбузен Украина мехкдаьттахой вIашIехьдоал хьалха йитар хинача сдааьжиналара — иттаза дукхагIа доагор даккха. Дукха а дукхагIе шерлуш доагIа дистанционни управлени юкъе а йоалаеш мехкдаьтта даккхара балха механизаши автоматизацеш сига. ШерагIа юкъе уза заводашка хьаеенахь вIашагIьахка овгхелеш йола, автоматизаци йа блочно-комплексни установкаш. Мехкдаьтта доалле моттигаш тохкача бу бола шоаза-кхоаза сихагIе бейт хир.

АПН.

БЕЗА МУХЬ КХУХЬА АВТОМОБИЛАШ ЕЧА КАМСКИ ЗАВОДИЙ КОМПЛЕКСЕН ЦУНЦА СМЕЖНИ ЙОЛЧА ПРЕДПРИЯТЕЙН ХЬАЛХАРА АРГIА ХЬАЛЪЕЧА ТIЕХДИКА КЪАХЬЕГАРЦА БЕЛГАЛВАЬННАЧА БОЛХЛОШТА, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОШТА, ГIУЛАКХЕРЧА НАХА, ПАРТИЙНИ, СОВЕТСКИ, ПРОФСОЮЗНИ, КОМСОМОЛЬСКИ БОЛХЛОШТА СССР-а ОРДЕНАШИ МЕДАЛАШИ ЯЛАРАХ ДОЛА СССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Беза мухь кхуза автомобилаш еча Камски заводий комплексан цунца смежни йолча предприятеш хьалхара аргIа хьалъеча хьинаре доакъа лацарах совгIаташ лулда:

Нохч-ГIалгIай АССР-гIолла:

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛЕН ОРДЕН:

Семенов Александр Ивановича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлени слесарий монтажникий бригадире.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН:

Казанцев Вячеслав Дмитриевича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене слесарий монтажникий бригадире.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ:

Ананьев Александр Тарасовича — № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлени слесарий монтажникий бригадире.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Н. ПОДГОРНЫЙ.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль,
1977 шу, 15 апрель.

МАГАДАНСКИ ОБЛАСТЬ. Колымски ГЭС тахьа доаш, Синегорье деш латт станци хьалъеча ена хIамаш тIакхдьнe торо хулийтаргйола тIай. Из йоа беш йолча Гидромонтажа Киевски монтажни участка коллективо шай балха шедйоаладаьд конструкцешта монтаж ера эттара кердагIа дола гIулакх — аьттаьна тохача сурта тIа йоккха конструкцеш вIашагIьахкиэта. Цу гIулакхо торо хулийт тIий тхлаара ше шу ха эшаш хиндерча из бeь беттага кхоачаш доацье.

СУРТА ТIА: тIий тулара метoвь.

С. БЕЛЯЕВОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮБИЛЕЙНА — КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

ИттлагIча пятилетка 2-ча шера задани кхоачашъяра тIехьа хьинар айиьд Ленина орден лелоша «Грознефть» объединени Старогрозненски технологически транспортни системашка управлени автомобилаштий, механизаторий.

Вышка сурт тIадола автомобилаши механизмаши бIаргего йиш я вай республика мехкдаьтта тохача моттигашка а, ГурьегIа «Iаьржа доаув» яха доадаьча районашка а.

Алхха, укх шера хьалхарча квартале автомобилисташа баьнинь 4807 эзар тонно-километр ба, вешта аьлча, планегIа дукхагIа 11,8 процент дукхагIа. Старогрозненска а Грозненска а бурулгенттераша, мехкдаьтта доаккхараштa, гIишлошъераштa эзар тIабир мухь ба 113 эзар тонн, кхоаьха 5 эзар сом печахьалхен вача. Дика дел гIулакхаш хIана а.

Мухь дIа-юха кхаьхара дешана йола заданеш 150—167 процент кхоачашъю безе мухь кхухьача машинаш тIа болх беча Мележив Юре, Алимуханов Зайнде, Мусаев Абозаида Абрамeнко Иванa, Алпоев Афикефта, Титов Павелa, Хаджимурадов Саида. Иштта къахьег машинаш сеша латтар фуд ца хоачa бульдозеристаша Добрянский Анатоле, Кубраков Николаи, трактористана Салгириев Мусае, Егоров Певла. Цар техника моллагIча минута, хийча кул машено дIайха шера ца эзаш.

Шоай толамаш шар деттаду сийлахьа юбилейна — Октябра 60 шу дизаре.

А. ТИЩЕНКО.

Укх шера бIаьстен белгалонаш

АПН корреспондента Серго Алиевa дехаpна юрта доттагIача техникех лаьца дуйц «Союзсельхозтехника» Еррнгсоюзни объединене председателa Ежевский Александра.

Укх бIаьсти колхозашкей совхозашкей дIаe оаш а 100 миллион гектар бIаьсти дIаюш йола ялата культураш. Iаламаэкономически мехка 19 зоне лелаю 200 совгIа тайпара ялатий, техничекси, бахьадаарий, доакъара, кхыйола юртбоахама лоархIаме культура.

Хоаш да, дика хьийкъа ялат, кхыйола культураш хьалкхар кхацкара белаш шай хапахьа дарцеи, боахамашта эша техника тоьам болаш, машинашта, механизмашта дезе вода гIулакх дика долаш, цар эффективность лакха йолаш хилароши дуьзаденна долгe. Цудухьа аьи дезаш да, укх шера бIаьстен белгалонаш, Советски Iаьдала шерашка цIенаха ца хинача тайпара, эргалонаш йолаш йолга, вешта аьлча иттара дикагIа механизаци яь, энергоизацa Iалашъяь техника хилерца белгала я карара бIаьсти.

Техника къаьстта дукха кхаьчaй колхозашкей совхозашкей укх тIеххьарча шт шера.

1966 шерагара 1976 шерага кхаччалца «Сельхозтехника» гIолла царга кхаьчад 150 миллиард сома маьха материально-технически рузкъа. Цу юкъа юрта боахама энергетически низ дасамбалар шоза дегIаденая. ХIана ерргa колхозаш, совхозаш электричествана Iалашъяь я. 1976 шера юрта боахама ена электроэнерги 80 миллиард киловатт-сахьат я. Сийлахь-боккхa Дай-мехка тIом хьале луш хиначул 130-зза дукхагIе. ТIеххьарча шина питилетка шерашка боахамашка кхаьча минеральни удобренеш кхоза, юртбоахама машинаш шоза-ахазаш, мухь кхухьа машинаш кхоза дукхагIа я.

Тахан боахамашка кхоачар дикалга диллача керда техника я. Масала, царна телача оахам деча тракторех 20 процент К-700, Т-150 К яхараш савна йола чIоагIа низ бераш я. ХIаьта Ленинградерча Кировски заводера арахьа йолаенна кхы а 300-низ бола К-701 яха тракторш, 25 низ тIакхийттаб оахам деча дукхагIа пайда эшача «Беларусь» яхача тракторе. Комбайнаш еча мехка заводаша арахецаш я балха оасаре лакхагIа йола ялат чуэна комбайнаш. СССР, НРБ, ВНР, ГДР конструкторашa цхьаьна хьаль, хьахха хинераш шоай дикагIа йола пхьара барзI мугI хьалоеца машинаш а шекара свеклай плантацеш тIа болх беш.

Къаьстта белгалдаккха безам бе са хьайбаш лелаеча а доакъар доаккхача а юкъе йолаеш техника эргаяккхар. Тахан вай фермашка болх беш я бьецах антаниини хьоар доаккха, гранулированни брикетированни доакъар, сенаж ю машинаш, доацаш детта установкаш, хьайбай комплексашта а кох тIара оалхазараш лелаеча фабрикашта а лаьрхIа комплексни оборудовани. Йоккхача промышленни предприятешка санна технологически керладарех пайда а эцаш, къахьегам аттача боаккхаш дIадолар кIезиг гIа хулийташ продукци яккха торо лу цар.

Юрта боахама дIахо а технически прогресс елга белгалдоьккха да КПСС XXV съезден парте Центральни Комитета (1976 ш.) октябрьски Пленумо. Юрт технически дегIайоалара керттера дакъа да колхозий, совхозий производствона массе а оагIорахьара интенсификаци яр. ИттлагIча яхе шера дийка дегIадоаладеш юрта боахаме къахьегама оасарле совйоаккхилга, комплексни механизаци а автоматизаци юкъе йоаларца продукце дIадолар кIезигдар, кердача техника ларда тIа юртбоахам эргабаккхар.

МалагIа я из техника?

1980 шу тIеххьачале юрта арахецаш хургья 570 тайпара нIи йола мерда машинаш. Царна юкъе я цкъа мул хьоаш ялх мугI чулоаца хьажкIаш хьоаллa комбайнаш, шийтта мугI чулоаца хьажкIаш дIадоа машинаш, культиваторш, касарий жатнаш, сахьата 100 тонн ялат тIеноттa мoга погрузчикаш. 10—16 тонн мухь кхухьа минеральни а органически а удобренеш ехапхе йоаржаю машинаш, гранулированни брикетированни доакъар кийчду технологически линеш, сахьата 4,8 тонн комбидоакъор доаккха автоматизированни агрегаташ, кхыдараш.

Карарча пхе шера колхозаштей совхозаштей хургья 1900 эзар трактор, 538 эзар ялаташ чуэна комбайн, 23 миллиард сома маьха юртбоахама машинa. Еррнга а юрта боахамга кхоачаргья 42 миллиард сом мах бола тракторш, автомобилаш, комбайнаш, кхыйола техника. Химически промышленносто 466 тонн удобренеш иттлагIча питилетке ена хиначул 307 миллион тонн дукхагIа доакъарах етта химически а доакъара а хIамаш хургья боахамашта.

(АПН).

Доазол дехьара

8 май—ГДР къаман цIей

НОАХАЛА КХЕЛ

«Советски Эскара салтий тха гораде кхьачача хана 12 шу дьаннадар са. Цу дишлургдоахача бIаьстан дийнахьа лаьтта сатем — дукха ха йоацаш тIехьашка баьннабар немций бIу — цIаьхха боалбар шоай тоаташа. Из хиннар тIехь чакхбаларах хоаш беш салташа ена салам», 1945 шерара 8 май ойтта дагадоагIа Гюнтер Вагнера, ГДР Iилмай Академе органически химе институте сотрудника.

...Кхиэшта шлаборатори тIадакхеш приборашта хьалийзача ю болх беча кабинете дагIа тха.

Сеца къамаьл дар ва ГДР кердача интеллигенце хьалхарча ноахала вийза. Къоначо боллой-ахаркхой наччальалхо социалистически Iилма лард йоллар санна дола атта дешаэ дешар кхоачаьдаьча дакъалааш дийзад цу ноахала. Туаьдаьа хиннача «гитлерюгендагара» республика саихетаж болча граждашашга, нерда воазр хьинаре хьалеш вахнуча кхаччалга ваьь бооз ше а цу нийсархошa а.

«Са да каменщик вар, — дагалуц Гюнтер Вагнера, — из вийнав. Донец ехача хе тIа. Нана цхалхар 1946 шера. Меца ха яр из. Цхьабагьда лаахараш цхьанно а халонна магазар салтий шинела тIоюзташ бахьнача Советий мехка граждашаша тхона дена сийлахь баьцдар къайладахьаш. Цу баьцдолчо 14 шу даьнна тIаьхьо вахара моа хар хьа гIа дIар кортамукъача немецки вагирхой Союза моттигераш организацеш хьалхарча активистех цаI хилар ше, хIаьта дукха ха ялалохьа химически техника вахкхьамахар.

1961 шера Гюнтер Вагнер Москве дешa байнача немецки студентий группана корте вар. «Дешa йоа хилара гIадвега вале а шеухуллар: тха дьынаха духха бала, Iоаш тIадоишна нихa хилара тIавваргда? Цу хана тхона хоа дар шоаш дIалайнйа лаьттаза тIа вайша ледадьa бIеха а еббе а гIулакхаш, «Буденовод», «Ведомости» кхнет дешаш майне доазар».

Москва дешаш ше дешаш ним шу ний вахаре аттара ховарга йоло ха дерхI Гюнтер Вагнера. «Общежите цхьан цIагIа цу хана 13 саг вар тха — эрсий, украинцаш, молдаваш, туркменаш. Боккъонца йола интернационал! Коммуна яр тхоай — стипенди Iа ехх декана мача дар. Хоржамашна кхаж тессара агитаци йора Московски областе бахача нахa. Цхьан команде доазар футбола. СССР-е дийшар тханнга дIатIа ма-хьежжа а гуш ха, — дешкна дош дуц но. Уж курс-сонта бовцаш нех ба, тIеххьа специалистш ба. Шоай тайпара дийла йоай хила ха».

Дийша доахаш нIаьна болх цхьа чуу из, хIаьта хьийбайлача институте. Юкъьаниа зIамагIа вола Iилман болхо хинав, кхан цу деьна цхьан специалист СЕИГ мугIаршта миколахьа.

«ХIаш, — йоах Гюнтер Вагнера, — тха академелен советски Iилмахоштен юкъера бузинаш геттара чIоагIа да. ХIаьта цу хана ГДР химически Iилма когаш тIа уреоттаьш мара латтацар. Хьенгара дакъаргда мон къостал дедгe? Кхетадеш махилара, ца из дийхар МГУ сайна хьийхача преподавательшкара, сайна дешаш бегIа... [illegible]».

Тахан доктор Гюнтер Вагнер ва ГДР-ах дуьне корттерчарех болча «химически дорновал» нарех цаI. Ца къосташ волга корам кьоара проблемаш, боккъа идейно-политически болх бу.

8 мае, массеха сайна дукха кхьаьнаш укх кувна, дукхагIа дараш советски доттагIашкара а ухан. «Цу дийнахьа, — йоах из, — дIайоленний боккъонца йола тха биографи. Фашизм эшаро шерра нихь хьейбилар Марксе Энгельсе васкташ шанза лаьттан тIа кхоачадара. Цо кхеталоно хийцар ханла сандатт, уж милитаристски шовинистически идеологех мукъабьаккхар. Из бахьана тоньане доттагIа цхьаьгIоаххой хилар Советски Союзах. СССР-на доттагIален вIашар цхьана гIулакхашта лелаьдар сиенов хиннa тхьай байрахh цIаьнха а Iаьвоанаьтаргыц оала».

В. ЧУДОВ,
ТАСС корреспондент.
Берлин.

2600 тонн низ бола, «Унформтехник» (ГДР) кхена эрфуртски комбинато хьаьь кузнечни пресс гойташ яр Лейпциге хиначa Дуьнен халкъашта юкъерча бIаьстан ярмарке торгови форуме гуливьача мехка экспонаташтe юкъе. Промышленносте тайп-тайпарча доакъой изделешa къамгa хьахьеклар ГДР халкъа боахам дегIабоалоеча дьона толамаш.

АДН-ТАСС сурт.

КЪИЛБАСЕДА КАЛОТА ЦIЕЙ

«Калот» — норвежски меттала «кий» яхалга ха. Скандинаве Къилбаседа калот оал географически карта тIа кийна тара лесташ йолча Норвеге, Швеце, Финляндe, СССР-а Мурмански областа заполярни районех.

Маргот Лорентцен, Тромсе яхача норвежски городера хьаьша, Къилбаседа калота мехкий машарен доттагIален денош кийчдара Мурманске ера. Дика доалахой хилара, тайп - тайпара общественни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара принципаш вахаре чакхъяхара дезаз йола из цIей дизаза деалаьд. Эттара хьалха из чакхдаьккхар 1966 шера Мурманске. ТIакха машарен доттагIален денош хилар Швеце, Норвеге, Финлянде, хIаьта дIана абина воаь бола луш уж кха а вай городе хургда.

Шиа кIира мехо лесташ агIаргья Къилбаседа калота мехкий-доакъашхой байракхаш Мурманске. Денош хьаделлара торжественни церемони чакхъяьача моряхаша, чкъаьрий лувцараша, студенташа, лораша, Iилмахоша доазол дехьара хьеьциний шоай клубашка, культура ЦIеношка бехаргба. Хьаеллаьргья мехкий - лилалахой экономически культурни бувзамаш хьахьокхаш йола выставкаш, шоай говзал гойтаргья художественни самодеятельносто а.

— Скандинавски мехкий, цу юкъе Норвега а йолаш, хургйолча цIейцара безам боккха ба, — йоах Лорентцен Маргота. — Тхона хац городa машта вIашIехьдарга Мурманске балха безам мел бараш тIаьна. Норвежцашта дика хов, тха мехка малхбоалехьара областаш гитлеровски гIаьрахоех мукъайовккхаш Советски Союзо юкъедихьа доакха дакъа. Норвеге къахьегама наха социальни проблемаш йоагIача тайпара къоастаяь мохк лоархI Советски Союз.

Ким КУХОЛЕВ.
(АПН).

Африка карта тIа

ЮХАХЬАХИННА МОЗАМБИК

Мохк социальни культурни юхахьахоллара шерра программа кхоачашъеш да хургхача шерашка португальски колонизаторашца хила къоасам а лоаттабь паргIато яьккха Мозамбика халкъ. Цо хьаьа сиго саг воацорах мукъа йола общество. Мозамбика Халкъа Республика правительство а Мозамбик мукъаккхера фронт (ФРЕЛИМО) яха довл деш йола парти а колониализмах юхедисараш дIадахара, социалистически ахкъегIара общество хьиаре, керда саг хьакхоллара тIаверадаь дешa хьинарера гIулакхаш чакддоацар я. Республика къонахчал долаши толамеш къовсам лоаттабу мохк юхахьаьоттача хана пейсыча ладоаища, расистски Родезия хаддана тIеме хьале а йолаш къулбехьара лоадаво аваьргенда тахан — ЮАР а йолаш.

Тахан Мозамбик ФРЕЛИМО III съезда хийтъяь шерра социально - экономически программа кхоачашъяра тIаерзаьь мероприятеш чакхйоахаш я. Цу хьаьдъеча керттера таркаш гIийбоханйт мозамбикски экономика лард лоархIача юртбоахама производствона. Правительства лаьтта шай бокъонца волча дьеса — ахархошна дIадув. Мехка вIашагIйоаьаш а юртбоахама производственни кооперативаш, цуи новкъосталца укказа лерд эттара лоархIамегIа йола проблема — лаьтта леладелга шерача дегIа тIара кердаламкхе, юртбоахамера къахьегама оасаре дакъе, керттера товарш экспорте культураш — бамба, чай, сизаль, шекара эрг дукхагIа бакха.

Юрта боахама продукци езха хьейша рузкъа дIагIоргда халкъа вахара хьал-торо товеча, къамаш промышленность дегIайоаллеча. Индустриализаце планаш мозамбикскe айнa изо хьалхара аргIа хIиаза бола бе йоданеча Кабора Басса гидроэнергетически комплекса доргIоа электроэнергица, кIор, хьаь, марганец, хром, вIесте, кхыдола пайдане оаккалеш доаккача Тете провинцерча Мозамбика моттигашка.

Мозамбика Халкъа Республика дьинарера аралъара политика дIакхоц я. Из тахан латт Африка бокъонна кхача мехкий оалалах, расизмах, империализмах мукъайаккхара къовсамхой хьалхарча мугIаре. Шедкоcтамукъале яккхара тIаьхь къовсам лоаттабьча шерашка а санна, Мозамбика халкъо шийна хьалхашка латта деккараш кхоачашдара ког-гIортола ю социалистическу пачхьалкхеншта, НРМ президента, ФРЕЛИМО ЦК председателa Саморы Машела ма-аллара, «Мозамбика бокъонца йолча хьоагIонхоша», хьацца хьаллоацаш хилерах.

Мозамбика халкъ совбенна баргбоа нIеема дег тIара доттагIа Советски Союз хоархIам я. Советско - мозамбикски гIулакхаш чIоагIдора а дIахо масса а оагIорахьара шердара а керда лоархIаме бахкха гIа хилар официальни визитагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный НРМ вахар.

СССР а Мозамбик а цхьан позицешка латт машара, дуьне халкъашта юкъерча кхерамзалени тIехьарча, империализмана, колониализмана, расизмана духьаларча. Дуьне халкъашта юкъера хьал дIахо тодара, дуьне халкъашта юкъера кхохкам кIеадбаре процесса, тайп-тайпара общественни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара тIехьарча къоасаме.

Малхбузен пропагандa дертаялаша яхача тайпара, СССР-о Мозамбик а е Африка кхыча мехкашкара а экономически, тIема, кхыйола гIоайкхаш лехаш. Советски Союз ФРЕЛИМО а Мозамбика Iоаь а вагIа йола правительство а хьалхоацаш хилар дешха дола дуьне тIара эттара хьайхара социализма мохк машера, халкъий паргIатони кортамукъалени гIулакха мугIаенa зийлара.

«Вай дукхаза а яьлад, хIана а хо: вай яц с хьаа йоа а да моллагIдале а къаьстта хьааташ» Африка е къулбехьа, е къилбаседе, е цхьанна кхыча дьеъ тIа, вай цигара ... воашта йола гIойленаш, — аьлар соахка октябре КПСС ЦК Генеральни секретаря Л. И. Брежнева — Вайна бакъахьа хетар фуд аьча, из да хIара халкъа шай кхел къоастеш, ше дегIаккхара шаьа хаяжа бокъо хилар массане а кхетадита. Из шай хуйлалургдола латат да, вай парта, деррига советски адамаш цIайкха а цу тIара дергадаш».

В. РАЙКЕРУС.
(ТАСС).

рогача наьхе кхел, вIаьта цу хайвалца, ислам хьеламга дьакхача, къалахагIе а даьча хьисапагIе мара хоаш дац лодкъамаш вIдергдоала, таIазараш дергдоала, шоагIата с алсамала гIоргдоала. Байнараш датаьнна деча сагIаша, сагIийна телача хIамаша, дуIаша байнарий кхел аттача йоаккхаргья, «садаттача арьетанир» болча наькха тIа совнагIа цар садаьрах, хьовламех, сагогомех, балех уж мукъабоаккхаргба аьнна хиташ да.

Веллачо тIера къаьхош дIадаха лаьрхIа лелаеча цу гIулакхашкей обрядашкей касттгIа Iадьмате дукха ахча, дукха къахьегама хак дIаухийт нaха, санитарно-эпидемиологически хьалаш тераьд а ца деш сагIийна доахаш хоаду. Иштта керте латтараша хьаллоацаш йолча дьш «микрообщественни» уйлане геттара чIоагIду байнараша тIера сагIаш деш дола дьштуза дика лаьрхIа цу тайпара гIулакхаш.

Ислам юкъе а доалдаь байнараша тIера лелаеча гIулакхашка новкъостал ду иштта дайначa сага мел энаш дола хIама эш сина а, цудуьна кхачаши маларцеи Iалашде деза ца хьаш дола. бусалба дьш юкъебалле хинна дьшла хьехамаш юкъера дIа ца далийтара а. Уж хьехамаш да байнараш дагадаьиа деш дола сагIаш юкъедахара лард а хинна хIаттараш а. Синош цонахи — фрахаш — «хадабнига» ислама хьехама мийсарина хьарах цхьаза цу тайпарча «суеверешта» дукхьла къамаьлаш ду молхаша. Цхьабакъда деррига кхыдола динаш а санна, суеверешца дукха бузабенна болча ислама могадий халкъа быта юкъера ширача дийн магически обрядий хIамаш дIалаха.

Вай хана а, кхыметтах кхеташ хилаш гарба гIортаж лелабеча ислама чухьа а чIоагIдаь деьхача дьн хьехамашна цхьаьна лелаeш ца юкъхьакхарча доаза юхедисараш, Iалдьмате дукха суеверешa. ГIаьраска зийнахьа рузбаш дешa хаза шинарка касг-касте бузи, шоашта тIера ламазаш дар а дехаш, маьждигa совгIаташ лулда аьиа наскеташ даь баха байнараш а цар синош евгIата кийтар дуьла маьждиге кассе ахчаш дIачутайкна цар гаргара нах а. «Шуи дуIаш ял, — йоахар московски соборни маьждига баьча цхьаи хьехамо, — байна боахкача шуи гаргарча кьада синош паргIата синийтара. Шуи дуIаша хьежаш ба уж. Шуи дукха хIама доаш цу гIулакха, хIаьта сига — иерна йоккха паргIато».

ДIадала дезаш да, саг хIавоалача хана бусалба наха лелаеча обрядаша, дьших тешарий сахетам чу бе-бе суеверши чIоагIъяра цхьаьна, общественни вахаре юча оагIорахьа Iаткъам йола хан тайпа хера уйлаш чIоагIъяра а новкъостал деш хилар. Эттара хьакха нерех да цу тайпарча обрядашка нах дьлашта хьада бекъаш хилар, хIаьта из шай вахара хьисапа, Советски мехка халкъий вежарьха волча доттагIала идейни ларкашта оалантара деза духьала да. Кашашкаш къаьст-къаьста хилара, байна нах дIабухкара обрядаш шо-шоай тайпара хилара, уж тайпа башхалонаш белгальаккхаро — цу дерригача хIамаша наха (цкъаза цхьан коллективa членашта) юкъера гIулакхаш хийрадоах, сагото уйланаш вахайоаккхаш дIашагIа къоастабу уж.

Лоаша аьлча, бусалба наьха IаьдаларгIа шийна дIаволлача а из дагаеха сагIа деш а обрядашка дукха да ислама ахкача тайпара дIаволаш волча ший тIеххьара денаш дIадахьа вешча дьших тешаш вовзачое е кхыча дьших волча сага цу тайпарча ше хийра е кага хьаьа воина саг хетадойтташ дола хIамаш.

ХIана а моттигаш наьслу вайнига дьина вIалде гIулакх доаш хинна саг, цкъаза ахырветтеа атеист а бусалба наьха IаьдаларгIа дIаволлаш. Уж наьслу дукхахача моттигаш венна саг дIаволлара а дагавоахар дезара а гIулакхаш хIана а тIехьа молланга, маьждига активисташа е шаргIата законаш кхоачашдерех болча кхача «специалистоша» деладенаь.

Массеха шу хьалхагIа Каракалпакски АССР моттигерча кенайоазоно хоий бора венна Туртку ьски юрта Совета председатель дIавоаллара вIашIеьдоаккхаш дьш общественность хина хиларах, дьш обряд чакхъяккхара эрIха йоалаьь хиинсски маьждигера имам вира хина хиларах, хIаьта шига до деьна гIулакхах цунна дукха ахча, хIувс, хIамагIа тоер енна хиларах. Цу дерригача хIамаша, шеко йоацаш, доккха зе даьь атеистически кхетам балара гIулакха.

Халахете а, хIана укх сахьата доаш дац массанахьа а цхьатарра хургдолаш тIайнича венна гражданиски саг дIаволлара Iаьдал. Хьахулачах даьнад ара метаргдоаш-м да из. Цуи цхьадола хIамаш массанахьа къоабалдаь тIайнина общественносто из лелаеча моттигашка цу обрядаца хилаза дарг доацаш да. Царех да веннача сага къаьстта, дьгта таьхет оттар а, шой вахаро цуи дайттача тайпара сий деш, из дIаволлар а, цуи дезалген гаргарча вахагеи кодам бар а, машаманча цунна Iадика ионаш белгалара перемони яр а, чурт дегIар а, кхыдола хIамаш а.

Кхетадеш да, саг дIаволлара обрядашара дьша дуьзаденна доаш хIамаш бе-беча районашна шо-шоай тайпара хилар, моттигерча башхалонаш цунна шоай белгалонаш ягь хилар. Уж моттигера башхалонаш яха бокъо йолаш я. Граждански хьисапе саг дIаволлача керттердар — из моттигерча башхалонех а на доаккхаш, дьша дуьзаденача хIамех мукъадаккхар да. ХIана дувцачох аьша аьлча, бусалба дьш юкъебалалехьа юкъе баьннача тIехьагIлеш лелалаь хIамаш, вешта аьлча венначоа КъорIа деннага, тайптайпара дуIаш деага, из къаноех цIенну яхаш сагIийна хIамаш телга, из дагавоахара хьалда деноаш белгалдоахилга (дьша IаьдаларгIан малаагIен), бусалба дьш бераштa уллува кхы дь боацараш дIабехка боахкабар ча а могийташ кашамаш къамий гошоай къаьстта хулга, дIаволлача сагIана дакъа чу къорIа тIара йоазош, дьша дуьзаденна тайп-тайпара хIамаш дIаеккхыга юкъера дIадаккхар. Кхыча дешаца аьлча, обрядa юкъера дIадаха деза дуьне тIа доалача хIамех, къематден чу вахар хургда яхарах тешарца дуьзадена мел дола хIамаш.

Венна саг дIаволлача хана цунна тIаьнха кIама мовча бесса хале а — из хьисапе дац. Е мерча а, е кIанг а шоаш къаьстта хьайлача дьша дуьзаденна цхьаккха хIама доаш дац. Моттигера башхалонаш, гучох, цхьан юкъа юсаргья, нудукъа цIаьхха а их из, из хьисапе дац, вешта хьисапе да, дьша юкъе а дена, дукхагIча хана къаман башхалонаш я яхаш хьауттадеш дола дьшара хIамаш обряда юкъера дIадахар.

Сага вахаре хулача тайптайпарча событешта юзаенна керда граждански обрядаш я вай литература тIа юхаш. цхьабакъда тахьета обряда хIана укх сахьата уйла геттара кIезига тIайохийт. ХIаьта а тахьета обряда чулоацам общественносто бувцаиза бар ца хилар гуш да. Из проблема къоастора гIулакха къамий республикий цхьадайолча моттигашка белгалара опыт хIаоале а йоаш я. Цхьайолча моттигашка венна саг дIаволлара гIулакх партийни, комсомольски активистех, общественноста мехалех латтача комиссеша леладу. Цхьана болх беш дукхача къамий нах болаш йолча предприятешка венна саг дIаволлара гIулакх лелаеча комиссента юкъе хул бе-беча къамех бола, шоалчарча новкъосташа лоархIаш бола, веннар дика вовзаш бола нах. Кхетадеш да, из гIулакх общественносто лелаеш хилча, дьших дола хIамаш обряда юкъе ца ккухьилга. Теркалъе а вIашагIтоха а езаш я из опыт.

ГIайгIане а дикахетарца а цхьатарра дакъа лоацаш хила деза. Венна саг дIаволлача хана даиза даргдоацеш кIамаш да — веннар лоахача дешаца хьоавар, цуи гаргарча наькха терко, дег тIара йоакхо яр. Цуи лоархIамегIара хIамаш вIашIтIехьдоахача хана еенагIа хургдац революце, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемий шерашка боабаьча новкъосташца Iадика юхцаш мишта хиниад дагадехача. Цхьалхача, бирсача, торжественни, лоацача цу Iамало шай дехкар кхоачашдеш хинад — байнараш бии ца балийтара новкъостал даьд, нах къонахчал долаш хила Iомабаьб, валар кераза ца хинилга, вахар бакь гIулакхa хьалхара дIаденилга хьалъокхаш хинад.

Дукхача районашка венцар сагIашм дуIаши дарца дагаволара меттел тIа-тIа дукхагIа юкъедоагIа Коталоа Дийнахьа наха шоай вахар хьатIакхувча ноахалашта дIаденнараш дагабека сий деш воа гIулакх.

«Iилман дьш» яха журнал № 4, 1977 шу.

Керда стихаш

Дж. [illegible]

Дегага

Хьо деттало, са дог, хьо деттало
Маьрша ирсан кертачу мел хиэх,
Лерам лоаман кхийдадаш, деналв
Замо вайх боаккхаргбоацаш бехк.
Дерригга дайха, дерригга дийха
Нана-лаьтта вай кІаиз дааннадац.
Дог чуре мерза беззам биэ
Кисте доладаце буедоале йиш ац.
Нохь бІаьха, бийса бІаьда хиларах
Цінй нарсыах воаац гоьае бэрра,
Ди, цо сигалара тохаран
Сийе цо оана Іац бІаьнтен арэ.
Пхьнашкара цІий лаьгІау, дьина
Захарах вай дог дилла йиш ац.
Паппа хьаьший хиина, къадения
ПІаьгІа тІера фусам лехаш а дац.
Хьо деттала, са дог, хьо деттала
Маьрша ирсан кертачу мел хиэх,
Лерам лоамаш кхийкадеш, деналв
Замо вайх боаккхаргбоацаш бехк.

Дай дагабеха

Тыьайта деча мо Іаьрждела
ЖІайразой чІонка латт гуйрам дола,
Яр хиннаб са дай миска баьха
Из меттаза, къорэ, къизэ махк.
Укказа хиннад цар вахар, вехар,
Шийла цІенче, ерригге йІоехал,
Укказа велядаш хиннад цар
Шовй гІийла вошал, шийла хьоашал.
Укказа дагІа мизо тишдаь,
Шоайн хьаргІий пхьор хилар кхераш,
Дийна болашкь уж чукийше
Мелхара даха малхара кашамаш.
Дій ыггІай хоенча боал тийса,
Ше бича сийца хин хьайре.
Укказа гІийттай цар кхоененга са тийса
Лохмана шийла, эрга Іуйре.
Яр хиннай валарца дошьо къийса,
Маца бертий бусса-бус Іийха,
Сона нанас оахаш йийце лоамче
Диха-во леладаь готта цІенче.
Из дагадеча дог тохадаш,
Сийрдача бІаргех Іаьржа боад етт,
Ай, да вала цу везара аьла,
Хорочура дог доазала вала зот.

Кхы а наьна меттага

Санам безац хьо,
Цхьан кана мо хеала ухаш,
Из харцдар бекъда лааш хьо лебе,
Іурра, саррахьа пхьегІа тІа гувшаш
Цу дар-дайнарий йоалареш лехьадэ,
Са дьоша дошоча ваде чура
Цоалье лома шура майннай, аха,
Гоар хатналла йоацача лоам чура
Іаьрана бус фос кийьай, ата,
Балдоадоацачарах гекен довекталдем
ЦаргІа, аре нала курал лелае,
Е дешие ца леладоьреш аездан,
Цхьа саца безе мотт, хье харц лебе.
Сама безе хьо лептара ватар дийза
Баьлчуяне дег чуре доегІа сийде,
Сийрде хьине йоагІача кхоевех тийша
Сай Даьлан гІоавча вахаре хамбе.

ДІАЯХА кИсарІа пятилетке вай республикан халкъа образованин эргайоаккхйш, тоадара лоархІаме гІа бакъкха ха хиина дІайттар. КаргІдаьнираш кІеанга дац. Бакъда, декарлой моагІе Іомабара а цар кІеттахь соабакхара а гІулакхашта юкъера дерригга кхоачайбоацараш дІадаха хІанз а аІащтІехьдаьннадац. Уж кхоачамбоацараш кІевадь дІаддахе школана хьалхашка парте Центральни Комитето а Советски правительствос а оттадаь декхараш кхоачашдеш тІеберзабаьбу республика халкъа дешара организаш шоай болх иттаргІча пхе шера.

Дикала а эффективноста а кхаа къоастадаь сахьаташ. [illegible] дипломаш тІа, кертерча дакъе физика, математика хьеха кийнбаьрай дипломаш тІа, дац дола йоазув ха «математика, физика, квалификаци енный» яхаш. Уж школе хьехабергьо йолаш хилара хьаккха а доац дац. Иштта йоазув гІадоа диплом а ийне республика промышленноста доакьоаш, балха отта хьом дийца хьехархо. ХІара шера университето прадемача 450—470 сагах 60—70 саг хьехе а цо йодаш вай лоІамах балха отта торо йолаш хул. Нийсау юрта хьа дІахьошавар цай балха моттига хьа ца воагІаш а.

атум, аьдро [illegible] лотт ха. Кабинете бера торо хул из е вож лаборатори а практически а болх бе, хІаьта хьехархочун а аттагІа хул дешархочо материал миштта кхетаяй тахха. ТІехьарча пхе шера вай республикерча школашка тайп-тайпарча предметий 2286 кабинет хьайийлай. Уж пхе шера кхы а 4184 кабинет хьаелларгьа. Кабинетин системе школашка вІашагІъоадара ноахьабйе ю помещенеш къе хилаьро, массехк сменах бераш дешна дагІаро. Иштта поча помещенешка а бархІ шера дешача 16 школашкара а цхьаболча юкъерча школашкара а мастерскеш.

ХІанз дикка дергаоаца гІулакх да [illegible]

ТОАБЕ ШКОЛАЙ БОЛХ

пятилетка дьнна цІа тилдай парте Центральни Комитето иттаргІча пхе шерах. Дешара, кхетама дикал совъякхарна мара вІаштІехьдаргдац халкъа образованне болхлой кагирхой къахьегамцара безам айбе, уззара шайлане хургболаш кийчбе.

ЧІоагІа йоаккхо е ешаш гІулакх да юрташкарча школашта балха гоаза лакха йола хьехархой кийчбер. Массаза а хьехархой тоьаш хилац республике. ХІара шера декарахой соабуллаьрц кийла хиина ца Іеш из буьзам болаш да хьехархой республике а ца бусаш хьачаьве дІаяхарца.

Цуи бахьан фуд дьина балгалакка дева арахьара хьатІабаьхкача хьехархой хьашташ кхоачашдаре къахьегамхой моттигерча Советаш йоакхо на яр. Во лоаттаю вара кхечан продукташ, тоьам болаш яа цара чуІе доа фусамаш. ХІара шера ахар сана гІишлош организаци кхоачашъац хьехархошта лазрхІа цІенош хьалдара залаиаш. Из бахьан долаш аллха дІадахача пхе шера хьалхьа яхайзар 5582 квадратни метр йола квартираш.

Дукххача шерашка вІаьрта РСФСР просвещене Министерство вай республике балха ухйтар Российски Федераце лакхерча дешара заведенешка кийчбаь [illegible] хьехархой. ХІанз из де торо яц. Кертерча дакъа хІанз хьехархой кийчбера гІулакх кхоачашде дезар а Нохч-ГІалгІай пачча-хьалкхен университет. Бакъда, цхьаьна бахьанех аІаштІехьдалац цуи школаш лакха гоала йолча хьехархошца Іалашбе. Юрташкара университете дешна боагІа кагирхой городерча абитуриенташца цхьана экзаменаш дІалуш хул. Царей дукхагІа бераш конкурс йоакха хилараш чекх ца боалаш бус экзаменаш дІаенна йоллашь. ХІадзареа хьало хьахьоьх университете дешабагІарех ахаш студенташ городера болга. Дийна бенлае тІеххдаьлче а хьина шеча юрташкарча школашка хьехе шоашта йилла ха чакхьаьнча юха городе цІабоагІа уж. Шоай профессеш балха отта моттиг ца хилар бахьан ен-лаш, уж балха ух бевалашта кагирхошта а хьехара къахкха тайзарв буншат боала ргаимоашшна.

Университете [illegible] юлхьенарча дешаре педагогически методически факультет, хІаьта эрсий метта факультете дІакхоа школе хьача хьамаш мотт ха Іомабьйреш. Хеаш ма-хиларе, ноахой дехарча къащйй мотт хьеха мах ца хилар бахьан долаш дуккхача юртарча школашка дешна дагІача бераш ца Іомабац.

Университете программе пхе шера [illegible] а педагогически институташкарчул кІезигагІа ца укказа психологена, дешар хьахара методика

Нохчий а гІалгІай а къаман берана школашка дешар хьалхерча классе дешна эрсий метта дІадолабой а, цеттара лоархІаме гІулакх да берашта хьеха воагІар нийса мотт дІараш хилар. Из иштта хилийтара моттигерча къаман кагирхой дукхагІа хиийта беза университете.

Юрташка хьехара дукхагІа вах кийчбера Дагестана а, Мардове а кхыча автономни республикашка а дахьча бесса Грозне хьийийлачаб бакъ. хьа яр математика, физика, химе, эрсий метта предметаш ца цхьана сурташ дешкарен, музыка хьехарен, къахьегамаш, физкультуран хьехархой кийчбергбола Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически институт.

Дальча статистически лоархІамаша хьахьокх демографически бахьаннах иттагІча пхе шера декарахой контингент совьяре на хилар, цуд соагІа гІулакх на кІезагьаьарга доаде а да. Бакъда, лето мегаргдац цуйна цхьана проблемаш шоаш дІаяргыл дьыка. Кхы дукхагІа хилайта еа юкъера школаш. 1980 шера 4—10 классашка дешабагІарента хьехара кийчбе беза лакхера дешара заведенеш яьки. Школаш дукхагІа хьалъяра дош къаьста доалаш дац. Во даь уж [illegible] болх. ИттагІча пхе шера [illegible] шера шера кхоачаш залавеш планоши залавеш. Паччахьалкхен капитальни вложенеш чотех халкъа образованега ца кхоачаш йисар 6524 дешарачун моттиг. Школашта материалаши дешна лаха ха йоацача берий учрежденеши хьалъяргда дІа ца лотийташ лисае 6 миллион 900 эзар сом.

ИттагІча пхе шера школаш хьалъяра оттадаь декхараш халагІа а шісдагІча пхе шера хиндерзда дукха дукхагІа а да. ХІаьлье сана а 56418 моттиг йола школаш. 1430 бера лаьргІа общежитер йолаш 4 школа-интернат. 3910 бера лаьргІа берий бешамаш, хьехархоша лаьрхІа 400 гІерга квартира.

Материальни базе тоае еаш а кхоача техникийн, кхоача натуралистий, юртбоахама кхоача опытникий а берий экскурсионно-туристически а, республикашка, станцеш сана йола учреждени.

Школаш хьалъе езар дуваздеиа ца республикерча 478 школах 267 школа. вешта хьалъеал соагІа ераш типовой йоацача помещенешка хилар. Советски школа дегІадарна дакъе лоархІам бола моттиг дІалаьаш материальни базе дикаЙ хиларо. Кхетам лакхагІа боаш а хьалкъал долаш а хул къаьста кабинеташ а болаш декача школашкарэ дешархой. Уж кабинеташ бахьан долаш бера торо хул хьехархочо дувцар дагалакхара соагІа чІарна тІа Лаьтта, Космос бІаргаго, физически, химически опытигаш Іомадер чІоагІае, кхетка,

лакх да юрташкарча ерригача юкъерчен бархІшерарчен школашка доаша дагІача бераштa бІайха хьача лужа аІашІехьдакхар. Уж сахьта школайн столовей а буфетий а торо яь 45 процент дешархошта мара кхача лоаттабе. Помещенеш къа хилар а, хий чу ца дилар а, [illegible] сеташ ца хилар а бахьан долаш да из. Дахха 1977 шу долалуш гІишлоннъерий бехкагІа республика 32 шадоле бола дІа ца болабеш йисай 2936 моттиг йола 23 шера бера лаьрхІа столоваш.

Школай материальни базаш чуйоагІаш а кружокашта а спортивни гІулакхашта а лаьрхІа йола гІишлоаш. Уж хьалъяра воакъостал де декхаонйла я колхозаш, совхозаш, промышленни предприятиш.

Доккхий декхараш хьалхаха лотт къахьегамхой депутатий моттигерча Советашта а. Цар беча бІанаш [illegible] да массааьрг а бархІшерара дешар дийша хилар, юртарча хьехархой хьашташ дІаяа кхоачашдар. Берригаш дешара юкъеозар, юкъера школа ца йоаккхаш саг ца хилийтар, дешара - кхетам балара болх тоабар, парте XXV съезда социализма дІадахкача бесса, дьехархой а школай а хьаштаж кхоачашдар юрта Советий сессеши декхар а ца лоархІаш хІара дешна доача декхараш ца лерхІа дешаш да. Юрта Советий председателаша школана гІо деш фу даьд дувцаш йолча отчеташка лаьургІа декхарийла а райисполкомаш. Ледарло хьоле ба боагІа бехк бе беза.

Иштта ший боарам тІа дакха деза юрта Совето школана хьалхашка уттаду декхараш а. Из бе бахача цеха юкъе школа коллективо фу кхетаме болх, аттаж кхелеш, [illegible] хоашта ду воакъостал, юртбоахача лоакъошка дешартошна опытни болх бойтар, сомий бешамашта, паркашта, гражданиски тІом тІеш Сийлахь-боккхача Даймехка тІом тІеш байнарашта дегІача памятникашта, вежарий кашамашта шефство лелар. Ший тахнахья юрта Совета отчет теле еза школо ше бьча балхах лаьца.

Райисполкомий декхар да юрта Советашкарь дукхагІа хьадехар, школай, хьехархой йоакхо яр юрта Советий председателий партийни, паччахьалкхен декхар долга царна дІахьалхадахар. Иштта мара вІаштІехьдаргдац парте Центральни Комитетох Советске правительствая школана хьалхашка оттадаь бехктоккхаме декхар кхоачашде. Иштта мара вІаштІехьдаргдац халкъа образованв дакъе иттаргІча пхе шера планаш чакхъяха.

В. ГИТЕЛЬЗОН,
Нохч - ГІалгІай АССР просвещене министерства декхарІа воала инспектор.

МОСКВА. Дика чакхйоалаш а Социалистически межкий Іалам академешна дукхача доакъошка цхьана къахьегаргпрограмма.

Цуьнга тешаш ду цуьа масал да яр. КхоалагІа шу да СССР Іилмай Академе член — корреспондент — И. В. Торгова кулгал а деш, биоорганически химе М. Ш. Шемякина цІерагІча институте биологически активни стероидашна - сирсза тоххаммаш деш (медициние кайла ялача хІаннай химически вахагІэр) ниосподарий Іилмахо Гавел Мирослав къахьегаш вола. Из ва Іилмай Чехословакски Академе органически химе а биохиме а Институто Іилмай боххло, химически Іилмий кандидат.

СУРТА ТІА: Гавел Мирослав (аьттехьа) СССР Іилмай Академе член — корреспондент И. В. Торгова арбанарча экспериментага хьожаш ба лабораторе.

О. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СалоІача деношка хургда

7 МАЙ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.30. Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара хетаь духовой оркестрий марш. 19.30. «Кхоа кухьа лоаттаба» тІаьхха кинофильм гойтаргда.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІаран парк. 9.00. Болх беш хургья ерригга аттракционаш. 14.00. Массовикаш, лоазараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий. Радио Дешна хетаь доклад. 18.00. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаь духовой музыка [illegible]. 18.30. Къайла театр № 1 йолча берий музыкальни школа дешархой отчетни концерт. 19.00. «Городаш-турпалаш» яха кинофестиваль. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 11.00. Халхарий зал. «Къона ленинхо» яха клуб. Котамов Денна хетаь литературно - музыкальни композиция. 15.00. Парк. «Кхалвах Сийлахь-боккхача Даймехка тІом тІаьхха» раднобеседа. 18.00. Болх беш хургья «Кругозор» яха кагирхой клуб. 19.00. Кагирхой халхарий сайре.

8 МАЙ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00 — 19.30. Шейне хетадаьча концерта трансляци. 19.30. Котамов Денна хетадаь «Кадахстан Сийлахь-боккхача [illegible] тІем тІаь» яха кинофильм гойтаргда.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІаран парк. 12.00. Къайла театр. Котамов Денна хетадаь берий утренник. 14.00. Массовикаш, лоазараш, викторинаш. 14.00. Къайла театр. «Красный молот» завода культура Ціаш берий художественни самодеятельноста концерт. 18.30. Баьццара театр. Грознера нефтяной институтий художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Кинолекторий. «Городаш - турпалаш» яха кинофестиваль. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.30 — 11.00. Кинозал. Болх беш хургья «Земляко» яха кинотеатр. 12.00. Гарнизона бІухошта дола художественни самодеятельноста шефски концерт. 16.00. Библиотека. «Са Даьхен салтий» яха книжни выставка. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. 19.00. Лекционни зал. Котамов Денна хетадаь кинофильм гойтаргда.

8 МАЙ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00 — 19.30. Шейне хетадаьча концерта трансляци. 18.30. «Могилев. Лекала деношна бийсаш» яха кинофильм гойтаргда.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІаран парк. Котамов Денна хетадаь хальха саькъерчу. 12.00. Болх беш хургья ерригга аттракционаш. 12.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. 14.00. Массовикаш, лоазараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00. Баьццара театр. В. И. Ленина цІерагІча культура Дворене халкъа драматически театра «ВорхІ Робинзон» яха спектакль. 18.00. Баьццара театр. Республикански культпросветучилища дешархой концерт. 16.00. Кинолекторий. Котамов Денна хетаь доклад. 19.00. «Городаш — турпалаш» яха кинофестиваль. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. 20.30. Фейерверк.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.30 — 11.00. «Земляко» яхча кинотеатра бераша лаьрхІа кинофильмаш гойтаргда. 10.00. Кинозал. «Грознера мах» яха кинофильм. 15.00. Парк. «Котамов Ди» яха цІейна хетадаь радиоконцерт. 17.00. Баьццара театр. Художественни самодеятельноста коллективий концерт. 19.00. Лекционни зал. Котамов Денна хетадаь художественни фильм.

ДОНЕЦКИ ОБЛАСТЬ. Старобешевски районе дукха моттигий а истара хьалха трактористка хиина кхалсаг дагаухойташ. Мемориальни музеера экспонаташ хила Іеш П. Н. Ангелина вала йоа ца йоаийтам дагаухойтараш.

Ангелина Пашей къахьегам геданн, из истара хьалха кхьахта харш лаьттан тІа лор боти ба бен, дукхача нахьа эккха а лоархІаме хилар. Эзараш болча кхалнаха дайзар механизаторе творчески къахьегаме араз. П. Н. Ангелиний гара хьалйоа эстафете сийлахь дІахоьле цар. Цул цІа леле а тахь ахь шера соагІа ю кулгаз «Заветы Ильича», яхча колхозера бригада. Цул цІа тилае а районни центра улицех яхь улица, Культуре Дворец. Социалистически Къахьегама геройн Турпал болча П. Н. Ангелиний цІе тилай Раздольненски СПТУ-а.

Цу училище дешна дукха нехкарий ба. Училищена къоастаденча кхай тІа хьалхара харш даьккхар цІе йезача трактористкай зІийй йоІа Ангелина Паша. «Заветы Ильича» яхча колхозе хьахарна СПТУ школагІча шера дейа эгІа из. Берайтта шу даьнна Ангелина Паша АнгелинайгІар дешнара кхьнача трактористкай кхоалагІа поколе да. Кхы а яхьа шу дьача колхоза кхай тІа аргІан нул хьергба ахы а цхьан Ангелинас.

СУРТА ТІА: цІе хиача трактористкай тІехье СПТУ дешархой.

Аьрахьара шоалагІа яр — Ангелина Паша.

Р. АЗРИЕЛЕИ,
Л. САМСОНОВЕН сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАШКЕНТСКИ МЕТРО

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу хузам бакха-дика совгІат кхоачаргда Ташкенто берача нахара — балх бе боалуругья метро хьалхара арда. Вай махка воргІІагІен Средни Азе хьалхарен метрополитен а из.

Ташкенть хьанга на-ниаоро, сейсмически вонн уал. Цу гІулакхо Москва, Ленинграде, Киеве а кхыча городашка ца хилча чоалхане проблемаш хурхьаьхьалар проектировщиканта гІиллакхараштон.

Цудукхьа кхиерам санна а йоалаш ташкентски метрополитен йолчийча бетонни тюбингех хьаш. Уж шоайла «тубингІеца» теттара чІоагІача металлаша. Специалисташа лархІачех, вйс бада йолаш шоаш агара дукхаьма отталургья уй.

1970 шера практике техник ю: сахка Кюмлакупашка шоаш дьача хана пхи балл йолаш ю'волуш лор Ташкенте, бакъда, толлелашка болх беш хилнечарна ца хайра холлана лор...

Узбекски столице метро хьоа хала да сейсмически хьалкш хилча ца Іеш кхьча бахьанех а: город уйл ІотаІара тІера йолча лаьттан тІа, хІаьта цхьайолча районашка лаьттан аІалхара хий дикахьа хьалтІадуладац моттигаш а майслу. Шоай тайпара геологически хьалкш теркал а деш кхукача уьстканна гучахьарвц способаш хьалъаь метро.

ХІанз метро хьалъаь йолаш лотт, дІадолалоаеад монтажни отделочни балхаш. 12 километр бІахха йолча хьалхаренашне тІа хургья пхиі станца. Платформаш, вестибюлаш, залаш кийтоь вархІ бес йолча гранитаца кронаьрага. Художникаш архитектураша дукха къахьийгад метро станцеш хоагІа хургйоача тайпара кийтоь гІертаж.

Николай БОБРОВ,
(АПН).

Газета аргІаи номераш арургья 9, 12 мае.

Редактор
Т. А. ТЕВОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
7 май

8.00 — Керлдараш. 9.10 — Іуйранера гимнастика. 9.30 — «Встаньте Буратино». 10.00 — «Даймехкой, школа». 10.30 — «Іуйранера почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «Музеешкан выставкаш залашкан гІолла». СССР художествах Академе членаш произведений 1-гІа выставка. 11.30 — Литературни дешараш. В. Кожевников. «Март — апрель». 12.10 — «Вай адрес — Советски Союз». 13.10 — «Спортлото» тираж. 13.20 — «Улица [illegible]». Іилмаи — популярни программа. 13.50 — Воккхача махкаь этапаш. «Тха городера дІахига саг» яха художественни фильм. 15.15 — «Хьийбай дуненна тІа». 16.15 — «Дозала дехьарча хьахьий бІаргаша Советски Союза». 16.35 — Эрсий композиторий произведенешкара концерт. 17.00 — «Коммунистах йола повесть» яха документальни фильма премьера. 18.00 — Керлдараш. 18.15 — «Вай дай яхи». ДІасал Центральни телевидени Ерригсоюзни радиови боккхача берий хоро. 18.50 — «Цечвагіча дег тІара». 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — «Освобождение» яха киноэпопея. «Направление главного удара» яха кхоалагІа фильм. ЦхьоалагІа, шоалагІа сери. ТІаьхьарча — керлдараш.

II ПРОГРАММА

12.10 — «Чиполлино» яха бераша дола мультфильм. 12.30 — «Сийлахь-боккхача Даймехка тІемна хана къахьегамхой депутатий моттигера Советаш». Іилман болхлочун Мамаевой къамьал (нохчий меттала). 13.05 — Тахан радио Ди да. 13.45 — «Революце ваша» яха телевизионни фильм. 15.15 — Даглаларгда вай. ноакъост, «Даьхен салтий» яха телевизионни документальни фильм. КхоалагІа сери.

I ПРОГРАММА
8 май

9.00 — Керлдараш. 9.15 — Вешйта йола Іуйранера гимнастика. 9.30 — «Гургал бетте салхьт». 10.00 — «Советски Союза гІулакх дешва». 11.00 — «ДІалокх арфа кварте». 11.10 — «Райкома секретаре хьача телевизионни документальни фильма премьера». 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара салхьт». 13.30 — «Мальчишах кхалахишкахи бола фильм» яха художественни фильм. 14.45 — «Хьаьсардараш кийле из данцала биниц» яха фильм-концерт. 15.30 — Центральни телевидени экрана тІа иттара хьалха. Актор Розов «Современник» яхача москвани театре «Массаза дийна барам» яха спектакль. 18.00 — Керлдараш. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Хоттег». [illegible] яха телевизионни журнал. 19.00 — Хоккейх йола дуненни чемпионат. Финальни группа доккхьаминд матч. Австрия тарнсляци. 21.15 — «Хан». Информационни программа. 21.45 — «Освобождение» яха киноэпопея. «Битва за Берлин» яха дильаьгІа фильм. Тасходьаьча — керлдараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — «Зорька» яха школера дешархошта йола передача (гІалгІай меттала). 12.30 — Киножурнал. 13.40 — «Кхоана Котамов Ди да». «Патриот» яха телевизионни альманах. 29-гІа выпуск. 13.10 — «Лысой мани мехкия» яха телевизионни документальни фильм. 13.25 — Сийлахь-боккхача Даймехка тІема воакъашхочуна Судахокча вІашагІкхетар. 13.40 — «Дагадаш вай, ноакъост». «Даьхен салтий» яха телевизионни документальни фильм. ДиьлагІа сери. 14.00 — «СССР вежарий республикий декъа». Къалбаргда - ХІирой АССР. Кинопрограмма.

РАДИО

7 май

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.50 — «Сердало» газета обзор. 7.55 — Ашараш. 8.30 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.20 — Котамов бІаьстий. Радиокомпозиция (эрсий меттала). 15.00 — Радион бувзамехь боккхача дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Вай махкахьа нахах». Сийлахь - боккхача Даймехка тІема доакъашхочох. Исторически Іилмий кандидата Абазатова очерк (гІалгІай меттала). 16.00 — «Керда обрядаш вахара махке хаа» (нохчий меттала). 16.20 — «Илли хувц» яхача [illegible] (нохчий меттала).

8 май

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.27 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 15.15 — «Ціе сийгаш» яха пионераштон дешархошта йола передача (гІалгІай меттала). 15.40 — ТІем тІа санна къахьегам а (эрсий меттала). 16.00 — Сийлахь-боккхача Даймехка тІема доакъашхой лоаме хетадаь концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Школни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.00 — Цу шерий сийле йоаргІаш» яха композици (нохчий меттала). 18.20 — Сийлахь-боккхача Даймехка тІема доакъашхошта дола концерт дІаяхо декхар (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІараш Грозне кІезига мархаш а йолаш, йочаш а йолаш. [illegible] боалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьехаш хилла фегара температура республике 13—15, Грозне 15—17 градус хила тарлу.

[illegible] мархаш а йолаш, цхьаболчахьа хьегІа догІа а делхаш, секунде 3—7 метр мух а хьехаш хилла фегара температура бийсанна 4—8, дийнахьа 10—15 градус йоацаш йолаш хилар тарлу.

Метеостанци.

«КЪЕГАШ МЕЛ ДАР ДОШУВ ХИЛА ДАГІАЦ»

Городе улицашка гІолла йоаагІача саго ца зуаш йитац тикай витринаш, учрежденей вывескаш, тайп-тайпара трафареташ миштта кийчьяй. Дика дет художественни дакъе даххха хІама доацаш. дІатІахьежача тахан а-ха яр витрина е вывеска ала йиш йолаш уж кийча.

Иштта, сона хетачох, дика кийчьяь я «Гастроном» яхача торга №№ 1. 2 йолча тикай витринаш, [illegible] бу залаш. Цу тикий чухьнаьара интерьер вІаштІехьйоаккхача боарранегІа, ерригача композице доакъош вІашш товргдолча тайпара лайда айнаб басараша дийхачча суртех, чеканкех, декоративни хІамах. Цул соагІа боал къоалабела болалуча хийа шта дотаеча лесповни лампаша тоаача бІаргешта воакъе йоацача серкало а цу тикай чухьнахьара а аральара а сибат хоазу.

Шеко [illegible]-ку деррига а мах бева цу предприятешта хьадда лостам бола реклама вІаштІехьаккха гІо деш санна, плни кхоачашъера а шоай балха ваь ыльа баре дикка поа-къостал долга а. ХІона дьаьча буаш бола яхача ваха-ва гІанагІа иле а хозе кийчьаьча, цІенача моттиге эзара дукхагІа тІера ба вах. Цуина са сай тешал де йиш я художника а тикашкара хІама яйдача сага а сапна.

Лакхе вай йийна ца тика сояна уйзе тІаппийта, томгийолчча бесса кийчьаь тикаш а вах тІаьлтта кхийола общественни моттигаш а кІезига ца Грозне. Цхьабакъда, вайна дика хов воча оагІорахьара мара цу хьакъеха белгалъаьккха йиш йоацарйн а кІезига йолцилга.

Къаьстта из доагІа тикашта. Дукха а вай городе художественни дакъе белгалбаь цхьа лостам боалаш, хьештдале, художественни лостам-м хац сона. цуи хьаж я ца йоалаш кийчьаь витринаш, вывескаш. Из нийсу тикай чухьнахьара а арахьара а художественни оформлени елга цкъаза хьакийсбензача моллагІча, из чоьахоне гІулакх дика ца довзача наха, вай оалаш ма-хилара, шабашникашта тІадуллаш хилара. ХІаьта уж-м хІамаш

сарата мичаб шоаш бе хьатІайна бола мича бесса сихагІа чакх а баькха цувах доаийр хьайнача.

Иарча сибат долаш а вай йийнача «Гастроном» торга чуйоагІа № 14 йола тика, «Горпищеторга», «Горплодоовощторга», дукха тикаш, вай городера дукха столоваш кафеш.

Художественни мастерскешка каст-кастІа чуйттаж бола тикай, столовей заведующеех цхьабараша оалаш хоэ: «Къачарел тІех хургйолаш кийчьадахь сона витрина а вывеска а, хІаьта бакча балахх луш доза ахча яз кхоадергдац хьона». Ала хІама дац: хІара тика, е столова, е вах тІаьлтта кхийола общественни моттиг кхычарна тара доаца шай сибат долаш хилийта гІерта бокъо я цу маьха. Цхьабакъда со ала гІертар кхмар да. Цу наха яхар дика. ХІаьта цкъаза ца воалаш из ае дезаш я хул, общественни моттигий сибат вІаштІехьдаьккхара совлен, ца шоа хІамаш кхьоккхаьа дезаш хул: Цуьах фу хул дьача, цхьадале, цу совлен доча хІамигча

витринай, вывескай сибат хозагІа ца дарал соагІа ца художественни бахьа балха гама довзах. ХІаьта шоалагІа-дале, цу гІулакхага ца доагІача бесса дукха ахча дІадохийт.

Цкъаза художника хала хул цу тайнара заказ де гІерта саг юлаванкха, це хьача из хьатІаболане. Цо кхетаде тиган, масала, тика сибат а вай тІадукхаду баргъьаш санна пунга тоаш хила дезагга. Вайна хоаш ца дий, мьаха мел деза барзкъа саго тІодийхадар дьнна, дагахьа санна из пунга тоаш лене, цо цуи дегІ а сибат а хьоагІа ца доага. Из ала йиш я шийга тоаш доаца, из маьха деза дале а, «баргаьа» тІадийхача тиках а.

Эрсий кицо боах: «Къегаш мел дар дошо хила дагІац». Цунга хьежа цу вай кхиача моттигий сибат вІаштІехьдоаккхача а соэ хІамаш а доаца тоаш цар мара эшац. ТІаькха хозагІа хургда цар сибат, кІезигагІа хургда художественни балхаш дарга дІадола ахча.

Р. АДУЕВ,
художник - оформитель

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-06; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахаран культуран отделей — 3-81-40; промышленноста отдела — 2-42-30; юрта боахама отдела — 2-42-28; кехаткай отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-06; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-81-40; отдела промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05111. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковска, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3465.